

Un Idioma Strano

Een Macamba over Nederlands als vreemde taal in Aruba*

Onderzoek naar taalattitudes en taalbeleid in Aruba

Auteur	Kitty Leuverink
Datum	24 november 2011
Plaats	Oranjestad, Aruba

Colofon

	Masterscriptie Master Nederlands als tweede taal Faculteit Geesteswetenschappen Universiteit van Amsterdam
Auteur	Kitty Leuverink 6026605 kitty.leuverink@student.uva.nl
Begeleiders	Eric Mijts Universiteit van Aruba eric.mijts@ua.aw Catherine van Beuningen Universiteit van Amsterdam C.G.vanBeuningen@uva.nl
Bijlage(n)	1
Titel	Un Idioma Strano Een Macamba over Nederlands als vreemde taal in Aruba* * Een vreemde / rare taal Een buitenstaander / vreemdeling / Hollander over Nederlands als vreemde taal in Aruba

Inhoud

Colofon—	2
Inhoud—	3
Aanleiding—	5

1 Inleiding—6

1.1	Geschiedenis—	6
1.2	Situatieschets—	6
1.3	Alleen Papiamentu?—	6
1.4	Beleidsmakers en burgers—	7

2 Taalattitudes—8

2.1	Waarom attitude-onderzoek?—	8
2.2	Wat is een taalattitude?—	8
2.3	Zijn taalattitudes te meten door het taalgebruik in kaart te brengen?—	8

3 Taalbeleid—10

3.1	Wat is taalbeleid?—	10
3.2	Wie maakt het taalbeleid?—	10
3.3	Waarom taalbeleid?—	11
3.4	Waarom wordt taalbeleid idealiter op taalattitudes afgestemd?—	11

4 Taalbeleid in Aruba—12

4.1	Welke taalbeleidsstukken?—	12
4.2	Indicatoren voor analyse van taalbeleid—	12
4.3	Beleid 1 'Renovacion di enseñansa prioridad pa futuro'—	13
4.4	Beleid 2 'Pa un enseñansa bilingual na Aruba'—	14
4.5	Beleid 3 Het Pedagogisch Instituut—	15
4.6	Overige beleidsstukken—	16
4.7	Conclusies—	16

5 Methode voor taalattitude-onderzoek in Aruba—18

5.1	De onderzoeksvragen—	18
5.2	De enquête—	18
5.3	Procedure—	19
5.4	Verwerking van de gegevens—	19
5.5	De respondentengroep—	20

6 De resultaten—22

6.1	De talige situatie in Aruba—	22
6.1.1	Taal in dagelijks leven—	22
6.1.2	Taalniveau—	22
6.1.3	Taal op school—	23
6.2	De taalattitudes—	23
6.2.1	Deelvraag 1—	23
6.2.2	Deelvraag 2—	24
6.2.3	Deelvraag 3—	25
6.2.4	Deelvraag 4—	26
6.2.5	Deelvraag 5—	27

7 Conclusie—28

7.1	Taalattitudes—	28
7.2	Taalattitudes en Taalbeleid—	29

8 Bereik van het onderzoek—30

9 Geen aanbevelingen; een gevoelige kwestie—31

- 9.1 Commotie over dit onderzoek—31
- 9.2 Wat vinden zij?—31
- 9.3 Wat vind ik?—32

10 Literatuurlijst—34

- 10.1 Krantenartikelen—35

Bijlage A Alternatieve interpretatie van Likertschaalscores—36

Bijlage B De enquête—39

Aanleiding

"What I want is to get done what the people desire to have done, and the question for me is how to find that out exactly." (A. Lincoln)

Aruba heeft sinds 2003 twee officiële talen: het Nederlands en het Papiamentu. Een officiële taal is (onder andere) een taal die gebruikt wordt in het onderwijs en bij de overheid (Spolsky, 2004). Doorgaans besluit de overheid in haar beleid welke taal een officiële taal van een land is. Beleid, meestal opgesteld in een formeel document, over taal wordt taalbeleid genoemd (Spolsky, 2004). In een ideale situatie wordt de talige situatie van een land in kaart gebracht en het taalbeleid hierop afgestemd.

De talige situatie in Aruba is echter diffuus. Al hebben zowel het Nederlands als het Papiamentu de status van officiële taal, voor een meerderheid van de bevolking is niet het Nederlands, maar het Papiamentu de moedertaal. Bovendien worden naast de officiële talen Engels en Spaans gesproken in Aruba. Het is onduidelijk welke attitude de bevolking heeft ten opzichte van de talen die gesproken worden in het land. Er zijn geen gegevens beschikbaar over taalattitudes waardoor geen goede inschatting gemaakt kan worden van de situatie.

Door het gebrek aan gegevens over taalattitudes is het opstellen en uitvoeren van een taalbeleid moeilijk. Er zijn een aantal instituten in Aruba die een taalbeleid hebben opgesteld, maar het is onduidelijk welk beleid aansluit bij de taalattitudes van de bevolking. Het is dus lastig om in te schatten welk taalbeleid ondersteund wordt door de inwoners van Aruba. Dat het taalbeleid ondersteund wordt, is van belang wil het taalbeleid succesvol uitgevoerd kunnen worden.

Om ervoor te zorgen dat het taalbeleid afgestemd kan worden op de taalattitudes, zal er taalattitude-onderzoek uitgevoerd moeten worden. In Aruba is, met andere woorden, behoefte aan een onderzoek dat de attitudes ten opzichte van de gesproken talen in kaart brengt. Deze behoefte is onder andere duidelijk gemaakt door dhr. Mijts (2006), docent aan de Universiteit van Aruba. Met dit onderzoek wordt geprobeerd een invulling te geven aan die behoefte. Hoofdvraag van dit onderzoek is: *Sluit het taalbeleid dat gevoerd wordt in Aruba aan bij de taalattitudes van de inwoners van Aruba?*

1 Inleiding

1.1 Geschiedenis

De Nederlandse taal in Aruba is een overblijfsel uit de koloniale periode van het land. In de 17^e eeuw drongen Hollanders een deel van het Caribische gebied binnen, waaronder Aruba, en namen de Nederlandse taal mee. De band met Nederland is na de formele dekolonisatie blijven bestaan. Het Statuut dat in 1954 werd opgesteld en ondertekend door Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen bevestigde die band.

Het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden beschrijft de staatkundige relatie tussen de landen. In 1975 wijzigde het Statuut doordat Suriname uit het Koninkrijk stapte. In 1986 veranderde het Statuut wederom; in dit jaar scheidde Aruba zich af van de Nederlandse Antillen en kreeg het een 'status aparte'. Aruba werd een autonoom land binnen het Koninkrijk. Sinds de Statuutwijziging in oktober 2010 bestaat het Koninkrijk der Nederlanden uit vier landen: Aruba, Curaçao, Nederland en Sint-Maarten (het Nederlandse gedeelte). Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn bijzondere gemeentes van Nederland (Het Statuut, 1954, zoals gewijzigd 10 oktober 2010).

Na de ondertekening van het Statuut in 1954 bleef het Nederlands in Aruba een gebruikte taal. Zelfs toen Aruba in 1986 de status aparte verkreeg, is de Nederlandse taal in Aruba officiële taal en instructietaal in het onderwijs gebleven (Kroon en Kurvers, 2009). Het Papiamentu kreeg als officiële taal erkenning in Aruba in 2003.

1.2 Situatieschets

Het grootste gedeelte van de Arubanen spreekt Papiamentu thuis. Ook het Spaans, Engels en het Nederlands wordt door een aantal Arubanen thuis gesproken. Tabel 1.1 geeft weer in welke verhouding de talen gesproken worden.

Tabel 1.1 **Thuis taal van Arubanen** (aantallen zijn percentages)

Papiamentu	68.4
Spaans	13.5
Engels	7.0
Nederlands	6.0
Overig	5.1

Bron: Centraal Bureau voor Statistiek Aruba, 2010

Het Nederlands is een officiële taal in Aruba, maar wordt minder gesproken dan het Spaans en het Engels. De hoeveelheid Nederlands die gebruikt wordt op Aruba lijkt af te nemen. Mijts (2006) gaf aan dat bij de overheid, in het bedrijfsleven, het toerisme en het onderwijs de rol van het Nederlands verkleint. De moedertaal van veel docenten is bijvoorbeeld niet Nederlands, maar Papiamentu.

Parlementsvergaderingen en rechtszaken worden soms in het Nederlands, soms in het Papiamentu gehouden. Het bedrijfsleven en het toerisme hebben sterke contacten met Noord- en Zuid-Amerikaanse bedrijven waardoor het gebruik van het Engels en het Spaans toeneemt.

1.3 Alleen Papiamentu?

Het Nederlands lijkt een steeds minder grote rol te spelen in Aruba. Gezien de talige situatie in Aruba zou geconcludeerd kunnen worden dat de rol van het Nederlands is uitgespeeld in het land. Maar is dit ook werkelijk het geval?

In 1998 stelde de Werkgroep Overheid (Departement van Onderwijs Nederlandse Antillen, 1998) dat een onvoldoende beheersing van het Nederlands ernstige gevolgen zou hebben voor Aruba. De werkgroep wilde hiermee aangeven dat de rol van het Nederlands in Aruba niet uitgespeeld was; het Nederlands werd nog te veel gebruikt om de rol ervan te kunnen uitsluiten. De uitspraak lijkt anno 2011 niet geheel onterecht te zijn geweest gezien de rol die het Nederlands nog steeds inneemt in Aruba, met name bij de overheid en in het onderwijs. Het Nederlands wordt bijvoorbeeld als enige taal als instructietaal gebruikt in zowel het lager als het hoger onderwijs. Ook wordt het Nederlands veel gebruikt omdat er jaarlijks vele Nederlanders in Aruba verblijven: Nederland neemt plaats drie in op de ranglijst van landen van waaruit bezoekers komen (Aruba Tourism Authority, 2008).

De bovenstaande redenen om de rol van het Nederlands in Aruba niet te bagatelliseren, zijn allemaal zeer praktisch van aard. Men kan zich ook afvragen of het überhaupt wenselijk zou zijn dat Aruba één officiële taal verwerpt. Een Unesco-adviseur (W.Clark) merkte in 2009 tijdens een bezoek aan Curaçao op, dat de promotie voor het gebruik van het Papiamentu doorgezet moet worden, maar dat het uniek is wanneer het eiland meertalig blijft ('UNESCO-expert pleit voor meertaligheid', 20 april 2006). De uitspraak is gedaan voor Curaçao, maar geldt naar mijn idee ook voor Aruba.

1.4 Beleidsmakers en burgers

Welke taal Arubanen het liefste gebruiken, is niet duidelijk. Een onderzoek van Kroon en Kurvers (2009) laat zien dat de mening van leken op onderwijsgebied (hier: burgers) niet aansluit op die van professionals uit het onderwijs (hier: beleidsmakers). Uit het onderzoek kwam naar voren dat de burgers meer waarde aan het Nederlands toekennen dan de beleidsmakers. Burgers vinden het Nederlands belangrijker dan het Papiamentu, omdat de maatschappelijke kansen groter zouden zijn wanneer men Nederlands spreekt. De beleidsmakers stonden positiever tegenover het gebruik van het Papiamentu. Ze duiden op het belang van het gebruik van de moedertaal, in en buiten het onderwijs, en daarmee voor velen op het gebruik van het Papiamentu (Kroon & Kurvers, 2009).

Als er ook in andere domeinen dan het onderwijs eenzelfde scheve verhouding bestaat tussen burgers en beleidsmakers, ontstaat er een verkeerd beeld van de talige situatie. Beleidsmakers bepalen namelijk het beleid. Het beleid dat zij opstellen, sluit niet aan bij de attitudes van de bevolking in een situatie waarin beleidsmakers en burgers anders aankijken tegen het gebruik van de talen in Aruba.

Kroon en Kurvers (2009) geven aan dat de overheid bij het opstellen van taalbeleid rekening moet houden met de taalattitudes van de bevolking. Beleidsmakers kunnen in een taalbeleid het belang van een taal aanduiden, maar als dit belang niet wordt onderkend door de bevolking zal het taalbeleid minder kans van slagen hebben. En het is belangrijk dat de uitvoering van het taalbeleid slaagt, want met een taalbeleid kan (institutionele) ondersteuning worden gegeven aan een taal (zie ook hoofdstuk 3).

Het is belangrijk dat er in Aruba taalbeleid wordt opgesteld waarin keuzes gemaakt worden (Mijts, 2006): welke taal krijgt welke plaats in de gemeenschap? De keuzes die gemaakt worden, moeten worden afgestemd op de behoeftes van de bevolking. Om die behoefte goed in kaart te brengen is informatie over de taalattitudes benodigd.

2 Taalattitudes

2.1 Waarom attitude-onderzoek?

"Attitude and action are linked in a continuing reciprocal process." (H.C. Kelman)

Taal is meer dan alleen een communicatiemiddel; het een manier om culturele normen en waarden van een gemeenschap uit te dragen (Appel & Muysken, 2005). Taal is een symbool waarmee een groep zich definieert; het is een belangrijk onderdeel van het collectieve bewustzijn van een groep (Myers-Scotton, 2006).

De voorkeur voor het gebruik van een taal verschilt tussen mensen, omdat de attitude van mensen ten opzichte van een bepaalde taal verschilt. Verschillende groepen in de maatschappij, bijvoorbeeld beleidsmakers en burgers, kunnen verschillende taalvoorkeuren hebben. Taalattitudes geven inzicht in die verschillende taalvoorkeuren binnen een gemeenschap (Garrett, 2010). Verschillende taalattitudes kunnen verschillend gedrag tot gevolg hebben. De houding die men aanneemt ten opzichte van een taal verklaart mede het gedrag van mensen en hun zienswijze op de wereld (Allport, in Banaji en Heiphetz, 2010; Oskamp, 1991). Taalattitudes worden in onderzoek gebruikt om het gedrag van mensen te verklaren (Oskamp, 1991).

Baker (1992) geeft drie redenen waarom taalattitude-onderzoek belangrijk is:

- 1 De voorkeuren en wensen van de bevolking kunnen met taalattitude-onderzoek in kaart worden gebracht.
- 2 Taalattitudes vormen een verklarende variabele in onderzoek. Inzicht in taalattitudes geeft theorieën en beleidsstukken over taal meer grond om op te staan.
- 3 Er bestaat een link tussen de attitude die men heeft ten opzichte van een taal en de mate waarin een taalbeleid succesvol is. Een taalbeleid heeft een grotere kans succesvol te zijn wanneer de attitude over de taal uit het taalbeleid positief is dan wanneer deze negatief is.

2.2 Wat is een taalattitude?

Allport (in Banaji en Heiphetz, 2010) definieerde een attitude als een mentale toestand die van invloed is op de respons van een individu op objecten en situaties waarop de attitude van toepassing is. Attitudes als zodanig zijn niet zichtbaar (het zijn mentale toestanden), maar zijn wel bruikbaar in onderzoek, omdat ze deels het gedrag verklaren van mensen ten opzichte van een individu, groep, situatie, object, idee of een taal (Allport, in Banaji en Heiphetz, 2010; Garrett, 2010; Myers-Scotton, 2006; Oskamp, 1991).

Attitudes over taal, taalattitudes, omschreef Myers-Scotton (2006) als subjectieve evaluaties over taalvariëteiten en hun sprekers. De waarde die mensen aan een taal toekennen, is dus afhankelijk van hun attitude ten opzichte van de taal (Myers-Scotton, 2006).

2.3 Zijn taalattitudes te meten door het taalgebruik in kaart te brengen?

"Knowledge about attitudes is fundamental to the formulation of a policy as well as to success in its implementation." (E.G. Lewis)

Nee, alleen het maken van een situatieschets van het talige landschap is niet voldoende om de taalattitudes te meten. Het gebruik van een taal kan niet zonder meer gelijkgeschakeld worden aan de attitudes ten opzichte van de taal. Onderzoek heeft uitgewezen dat de taal die men kiest te gebruiken, de attitudes reflecteert die men heeft ten opzichte van een taal (Myers-Scotton, 2006). Hieruit mag echter niet de conclusie getrokken worden dat taalattitudes gemeten zouden kunnen worden door het taalgebruik in een gemeenschap in kaart te brengen.

De attitudes die men heeft ten opzichte van een taal of de waarde die men toekent aan een taal, zijn niet te bepalen door alleen het taalgebruik in een gemeenschap te meten (Spolsky, 2005). De waarde van een taal hangt namelijk niet alleen af van (telbare) linguïstische factoren, maar ook van niet-linguïstische, ideologische en pragmatische, factoren.

Een ideologische factor is wat Myers-Scotton (2010) de emotionele basis van taal noemt. Deze emotionele basis heeft te maken met het gegeven dat taal onderdeel is van de identiteit van mensen. Myhill (1999) noemde dit 'taal-en-identiteit'. De taal waaraan mensen waarde toekennen wordt vaak een symbool voor de groep (Myers-Scotton, 2006). De keuzes die groepsleden maken rondom het gebruik van een taal, reflecteren de waarde van een taal (Myers-Scotton, 2006). Als een groep een positieve attitude heeft ten opzichte van de taal zullen groepsleden de status van de taal willen vergroten, bijvoorbeeld door de taal te gebruiken in officiële domeinen (Myers-Scotton, 2006). In Aruba was zo'n proces zichtbaar; in 2003 werd het veelgebruikte Papiamentu een officiële taal.

Een pragmatische factor is wat Myers-Scotton (2010) aanduidt als de instrumentele basis van taal en heeft betrekking op de mogelijkheden die sprekers van de taal hebben. Taal maakt mensen sociaal mobiel en economisch mobiel; een bepaalde taal kan mensen toegang geven tot bepaald onderwijs en werk. Niet iedere taal wordt immers gebruikt in het publieke domein (o.a. het onderwijs en de overheid) van een land. Myhill (1999) sprak in het verlengde hiervan over 'taal-en-territorium'. Myhill (1999) gaf aan dat de taal die men gebruikt in een gemeenschap niet altijd een directe afspiegeling is van keuzes die mensen bewust gemaakt hebben. Soms wordt het gebruik van een taal van bovenaf opgelegd.

In Aruba is iets dergelijks zichtbaar in de uitstaande vacatures in het land. Uit onderzoek van Mijts (2009) blijkt dat in vacatures van minimaal HBO-niveau het beheersen van de Nederlandse taal vaak een vereiste is. In vacatures waarin een lager onderwijsniveau gevraagd wordt, is het Nederlands minder vaak een vereiste, en wordt er vaker om het Papiamentu gevraagd. Het verschil in taaleisen hangt dus samen met het niveau van de vacante baan. Als men in Aruba een positie wil bekleden van minimaal HBO-niveau, lijkt het kunnen spreken van het Nederlands noodzakelijk. Het Nederlands geeft dus toegang tot banen die men met slechts het Papiamentu schijnbaar niet kan krijgen. Als iemand ervoor kiest om Nederlands te leren spreken om toegang te krijgen tot het aanbod van banen op HBO-niveau, is de reden om het Nederlands te leren pragmatisch.

Alleen de talige situatie van een land is dus geen goede afspiegeling van de attitudes van de bevolking ten opzichte van een taal. Een onderzoek dat slechts meet hoeveel sprekers een taal heeft of in hoeveel verschillende domeinen een taal gebruikt wordt, is onvolledig (Spolsky, 2005). Beleidsmakers zouden hun beleid niet alleen moeten afstemmen op statistieken (o.a. aantal sprekers van een taal en beschikbare onderwijsmiddelen), maar ook rekening moeten houden met de ideologische en pragmatische redenen om een taal te gebruiken.

3 Taalbeleid

3.1 Wat is taalbeleid?

In een taalbeleid staan plannen geformuleerd over het taalgebruik in een gemeenschap. Taalbeleid heeft betrekking op a. de taalpraktijk, b. de taalideologie en c. de taalplanning. De taalpraktijk (a.) houdt in: het selecteren en gebruiken van de mogelijke taalvariëteiten in een land. (Een taalvariëteit is een taal of een variant van die taal; een dialect). Met de taalideologie (b.) worden de overtuigingen over taal en het gebruik van taal bedoeld. De taalplanning (c.) gaat over de plannen waarmee de taalpraktijk en de taalideologie worden gereguleerd.

Een taalbeleid is in drie punten te karakteriseren (Spolsky, 2005):

- 1 In een taalbeleid kunnen beslissingen staan over uitspraak, spelling, grammatica, stijl en correct taalgebruik. De beslissingen gaan over wat de juiste spelwijze van woorden is of over wat de gebruikelijke manier van spreken is.
- 2 Taalbeleid kan betrekking hebben op elke vorm van een taalgemeenschap, ongeacht de grootte van deze gemeenschap. Taalbeleid bestaat niet alleen op (inter)nationaal niveau, maar ook in een stad, een sportvereniging en binnen een familie.
- 3 Taalbeleid kan betrekking hebben op zowel linguïstische als niet-linguïstische factoren. Niet-linguïstische factoren zijn onder andere sociale, religieuze en politieke aangelegenheden. Een voorbeeld hiervan is dat verschillende politieke partijen wellicht verschillend taalbeleid zullen opstellen.

Dat een allesoverkoepelend taalbeleid complex is, wordt zichtbaar door de bovenstaande drie punten. Het is dan ook niet gegarandeerd dat, wanneer er een taalbeleid is opgesteld, het taalbeleid uitgevoerd wordt. En zelfs wanneer het taalbeleid uitgevoerd wordt, is er geen garantie voor het succes van het taalbeleid. Baker (2006) maakt dit gegeven inzichtelijk door drie voorwaarden te onderscheiden voor succesvol taalbeleid:

- 1 status voor een taal: de status van een taal moet verhoogd worden in een gemeenschap in zoveel mogelijk domeinen;
- 2 corpus van de taal: de taal moet gestandaardiseerd worden;
- 3 verwerving van de taal: de taal moet wijdverspreid worden door het aantal sprekers te verhogen, lesmateriaal te ontwikkelen, taalonderwijs te geven en literatuur in de taal te promoten.

De drie onderdelen moeten met elkaar geïntegreerd zijn, wil het beleid kans van slagen hebben. Toen het Papiamentu in Aruba in 2003 een officiële taal werd, werd een eerste stap gezet naar meer institutionele ondersteuning voor deze taal. Maar een taalbeleid omvat meer dan slechts het opstellen van een document waarin staat dat een taal een officiële taal is (Baker, 2006).

3.2 Wie maakt het taalbeleid?

"Language policy is about choice." (Spolsky, 2005)

Verschillende onderzoekers (Spolsky, 2005; Myers-Scotton, 2006) hebben aangegeven dat taalbeleid een politieke aangelegenheid is. Het zijn vaak de beleidsmakers die bepalen welke taal een officiële taal van een land is. Beleidsmakers hebben een grote invloed op de talige situatie van een land aangezien de taal die opgenomen wordt in het beleid vaak de taal is die gebruikt wordt in het publieke domein (Glaser, 2007; Myers-Scotton, 2006).

Het taalbeleid kan door verschillende beleidsmakers verschillend ingevuld worden, net als dat verschillende politieke partijen een verschillend regeringsbeleid kunnen formuleren. Dit betekent dat het taalbeleid is aan te passen aan de situatie. Met andere woorden: taalbeleid opstellen, is keuzes maken (Spolsky, 2005).

3.3 Waarom taalbeleid?

Taalbeleid kan worden opgesteld om controle te houden over de taalvariëteiten die gesproken worden in een land. In Frankrijk, bijvoorbeeld, wordt de Franse taal gepromoot door in sommige situaties de Franse taal te verkiezen boven andere talen. Een concreet voorbeeld hiervan is dat radiozenders 40 procent van de zendtijd Franstalige muziek moeten uitzenden (Conventions des chaînes hertziennes privées, 2003, zoals gewijzigd 24 juni 2008). Een ander duidelijk voorbeeld van taalbeleid is te vinden in de Verenigde Staten. In dat land wordt geprobeerd controle uit te oefenen over het taalgebruik in de media door schuttingtaal te verwijderen uit uitzendingen. Taalbeleid kan ook worden opgesteld omdat het een mensenrecht is om in de eigen taal te mogen spreken (Universele verklaring van de rechten van de mens, 1948). In het EcSoCu-verdrag van de Verenigde Naties (1976) wordt bovendien bekrachtigd dat iedereen toegang moet hebben tot onderwijs en overheidsinstanties. En toegang is alleen mogelijk als je te woord kan worden gestaan in een taal die je spreekt of, voor overheidsaangelegenheden zoals rechtszaken, wanneer er tolken aanwezig zijn. Taalbeleid kan bovendien worden opgesteld om ondersteuning te kunnen bieden aan scholen en de leerlingen. Een voorbeeld hiervan is de Nederlandse regeling 'onderwijs allochtone levende talen' (OALT) waarmee tot 2004 vastgelegd was dat allochtone kinderen recht hadden op lessen (buiten schooltijd) in hun moedertaal.

In Nederland is het OALT in 2004 afgeschaft wegens gebrek aan wetenschappelijk bewijs voor het succes van het OALT. Maar dat een dergelijke beleid nodig kan zijn, onderschrijft Baker (2006). Hij geeft als voorbeeld dat wanneer de onderwijstaal, welke vastgelegd wordt in het taalbeleid, niet aansluit op de moedertaal van kinderen, kinderen minder presteren op school. De motivatie en schoolprestaties van het kind kunnen verminderen doordat de school de moedertaal van het kind niet lijkt te waarderen (Baker, 2006). In Aruba zou dit deels een verklaring kunnen zijn voor het gegeven dat er drie tot vier keer meer Papiamentotalige dan Nederlandstalige kinderen bleven zitten in het Nederlandstalige basisonderwijs in Aruba (Esser, 2004).

3.4 Waarom wordt taalbeleid idealiter op taalattitudes afgestemd?

"Too often language planners have acted as if language can easily be legislated, and that cultural values and ideas can be ignored." (H.F. Schiffman)

Wanneer het taalbeleid niet in overeenstemming is met het taalgebruik en de taalattitudes, zal het uitvoeren van het taalbeleid lastig worden (Spolsky, 2005). Als de waarden uit het beleid niet onderkend worden door de gemeenschap, zal het beleid zeer waarschijnlijk niet succesvol zijn (Baker, 2006).

Om succesvol taalbeleid te voeren, moet uitgezocht worden welk taalbeleid aansluit op het taalgebruik en de taalattitudes binnen een gemeenschap. Vaak zijn er in een gemeenschap verschillende taalbeleidsstukken opgesteld, maar is onduidelijk welk taalbeleid beantwoordt aan de wensen van de leden van de gemeenschap (Spolsky, 2005). Dit is ook in Aruba het geval; er bestaan genoeg stukken waarin uitspraken worden gedaan over de talige situatie in Aruba. Maar in welk stuk worden de wensen van de bevolking verwoord? Welk taalbeleid sluit aan bij de taalattitudes van de inwoners van Aruba?

4 Taalbeleid in Aruba

In dit hoofdstuk worden enkele taalbeleidsstukken uit Aruba geanalyseerd. De uitkomst van de analyses wordt vergeleken met de uitkomst van het taalattitude-onderzoek (zie H5). Op deze manier kan worden nagegaan of er in het taalbeleid rekening wordt gehouden met de taalattitudes van de bevolking van Aruba.

4.1 Welke taalbeleidsstukken?

Op het eerste gezicht lijkt er een groot aantal taalbeleidsstukken te bestaan, aangezien er veel uitgebreide stukken zijn die uitspraken bevatten over de talige situatie in Aruba. Nadere inspectie maakt echter duidelijk dat het slechts om drie officiële beleidsstukken gaat. Als officieel beleid geldt hier een beleid dat is opgesteld door een werkgroep die is aangewezen door de overheid. Het opgestelde beleid moet door alle betrokken instanties worden opgevolgd. De betrokken instanties zijn alle publieke scholen in Aruba, want al het taalbeleid in Aruba heeft betrekking op het publieke onderwijs. Er is geen taalbeleid voorhanden dat van invloed is op het gehele land en niet direct over het onderwijs gaat. Voor de analyses is dit echter geen probleem aangezien de beleidsstukken de gehele bevolking aangaan. Idealiter zijn de beleidsstukken dus afgestemd op de behoeften van de bevolking. Of die afstemming er daadwerkelijk is, kan worden nagegaan door de stukken te analyseren.

Alle officiële taalbeleidsstukken zijn gebaseerd op drie nota's uit 1988. De nota's zijn het resultaat van de in 1986 door de minister van Welzijnszaken geplande herstructurering van het gehele onderwijs in Aruba. Doel van de herstructurering was Aruba te profileren als *'een land waar productiviteit en hoogwaardige arbeid geboden wordt'*. Om dit te bereiken was een efficiënt nationaal onderwijssysteem vereist. Het plan om tot een dergelijk onderwijssysteem te komen, is opgesteld in de drie nota's. Een uitgebreide analyse zal alleen gemaakt worden van de drie nota's uit 1988. De aannames uit de overige nota's worden schematisch weergegeven (zie 4.6). In Schema 4.1 staan de titels van alle grote taalbeleidsstukken van Aruba.

Schema 4.1 Het taalbeleid in Aruba

Onderwijsvorm	Jaar	Titel
Alle	1988	Renovacion di enseñansa prioridad pa futuro
Alle	1988	Pa un enseñansa bilingual na Aruba*
Alle	1988	Het Pedagogisch Instituut
Basisonderwijs	1997	Plan Strategico. Un bon Enseñansa Basico*
	2001	Habri porta pa nos drenta*
Lager beroepsonderwijs	1995	Education Professional Basico (EPB)
Middelbaar beroepsonderwijs	1997	Education Professional Intermedio (EPI)
Voortgezet onderwijs	1998	Na Caminda pa restructura di nos enseñansa secundario general
	2005	Ciclo Avansa
Alle	2006	Meerjarenprogramma 2006-2009

*Deze nota's zijn alleen in het Papiamentu beschikbaar. De nota's zijn geanalyseerd met de hulp van een spreker van het Papiamentu.

4.2 Indicatoren voor analyse van taalbeleid

De analyse van de taalbeleidsstukken wordt gemaakt volgens een vast schema om een vergelijking tussen de stukken en om een vergelijking met de uitkomsten van het taalattitude-onderzoek mogelijk te maken.

Dit zijn de punten waarop de beleidsstukken geanalyseerd worden:

- 1 Op wie heeft het taalbeleid betrekking?
- 2 Welke taal moet gebruikt worden in het publieke domein?
- 3 Worden er in het taalbeleid ideologische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?
- 4 Worden er in het taalbeleid pragmatische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?
- 5 Bevat het taalbeleid een strijdmotief?
- 6 Bevat het taalbeleid interne tegenstrijdigheden?

Om een goede vergelijking te kunnen maken, moet allereerst worden vastgesteld op welke groep het taalbeleid betrekking heeft (1). Wanneer dit vastgesteld is, kunnen de taalbeleidstukken vergeleken worden op de uitspraken die gedaan worden over de te gebruiken taal in het publieke domein (2). Het publieke domein wordt gelijkgeschakeld aan de te gebruiken instructietaal op scholen, omdat elke nota direct betrekking heeft op het publieke onderwijs. Vragen drie en vier zijn opgenomen in de analyse, omdat zowel bij taalattitude-onderzoek als taalbeleidsstukken ideologische en pragmatische factoren een rol spelen. Ook wordt geanalyseerd of het taalbeleid uitspraken met een zogenoemd 'strijdmotief' bevat (5). Uitspraken met strijdmotief zijn uitspraken als de volgende: "zolang het Nederlands nog een rol speelt", of uitspraken die termen bevatten als: 'verdrinking' en 'dekolonisatie'. Als laatste onderdeel van de analyse worden alle punten naast elkaar gelegd om na te gaan of het taalbeleid consistent is (6).

4.3

Beleid 1 'Renovacion di enseñansa prioridad pa futuro'

In 1986 besloot de minister van Welzijnszaken tot de herstructurering van het gehele onderwijs in Aruba. Hij riep hiertoe de Stuurgroep Herstructurering Onderwijs (SHO) in het leven om een ontwerp-onderwijsbeleidsplan te ontwikkelen. De nota 'Renovacion di enseñansa prioridad pa futuro' wordt vanwege de stuurgroep ook wel de SHO-nota genoemd. In de SHO-nota worden de grondslagen van het nieuwe onderwijssysteem en de inrichting daarvan beschreven.

1 Op wie heeft het taalbeleid betrekking?

De SHO-nota heeft betrekking op iedereen die met het publieke onderwijs in Aruba te maken heeft.

2 Welke taal moet gebruikt worden in het publieke domein?

De SHO-nota volgt de aanbevelingen die volgden uit de nota 'Pa un enseñansa bilingual na Aruba'. In die nota wordt gepleit voor de invoering van het Papiamentu als instructietaal, maar met behoud van het Nederlands. In de SHO-nota wordt daarom een voorkeur uitgesproken voor volledig tweetalig onderwijs in Aruba.

3 Worden er in het taalbeleid ideologische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?

Ja, het gebruik van het Papiamentu wordt voorgeschreven voor de voorschoolse educatie, het speciaal onderwijs, het tweejarig beroepsonderwijs en het merendeel van het niet-formeel onderwijs vanwege 'de grote gerichtheid op de eigen samenleving'.

4 Worden er in het taalbeleid pragmatische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?

Ja, in de SHO-nota wordt het gebruik van het Nederlands voorgeschreven in het hoger onderwijs en beroepsonderwijs vanwege een gebrek aan middelen in het Papiamentu. In de nota wordt de keuze voor het Nederlands als volgt beargumenteerd: "in verband met de beschikbaarheid van onderwijsmateriaal, de opleiding van de onderwijsgevers en de voorbereiding op de verdere studie in en buiten Aruba (...) zal in het voorbereidend hoger onderwijs en in het vierjarig beroepsonderwijs het Nederlands de instructietaal zijn."

5 Bevat het taalbeleid een strijdmotief?

In de SHO-nota staat één uitspraak die een strijdmotief bevat: *“de invoering van tweetalig basisonderwijs (...) is een uitermate belangrijke voorwaarde voor de democratisering van het onderwijs.”* Zonder Papiamentu als instructietaal is er volgens de SHO-nota geen democratisch onderwijs. Deze uitspraak mag als strijdmotief gerekend worden.

6 Bevat het taalbeleid interne tegenstrijdigheden?

De SHO-nota is niet geheel consistent. In de nota wordt namelijk gepleit voor volledig tweetalig onderwijs, maar de concrete invulling wijkt van dat idee af; niet in elke onderwijsvorm is tweetalig onderwijs het streven. In Schema 4.2 staat de gewenste instructietaal per onderwijsvorm zoals aangegeven in de SHO-nota.

Schema 4.2 Instructietaal per onderwijsvorm

1e cyclus basisonderwijs (4 – 8 jaar)	volledig Papiamentu
2e en 3e cyclus basisonderwijs (8 – 15 jaar)	volledig tweetalig: Nederlands en Papiamentu
Voortgezet hoger onderwijs en beroepsonderwijs	volledig Nederlands
Overig onderwijs	volledig Papiamentu

Als tegenargument voor deze opgemerkte inconsistentie zou opgemerkt kunnen worden dat de vormgeving zoals in Schema 4.2 een korte termijnplanning is. Volledig tweetalig onderwijs (Nederlands en Papiamentu) is echter ook op de lange termijn geen streven. In de SHO-nota staat namelijk dat de rol van het Nederlands in het onderwijs op de lange termijn zal worden overgenomen door het Engels of het Spaans. Nu, 23 jaar later, blijkt dat echter niet het geval te zijn. Ook zijn de voorstellen voor de eerste drie cycli uit het basisonderwijs niet doorgevoerd.

4.4

Beleid 2 ‘Pa un enseñansa bilingual na Aruba’

1 Op wie heeft het taalbeleid betrekking?

De nota ‘Pa un enseñansa bilingual na Aruba’ heeft betrekking op iedereen die met het publieke onderwijs in Aruba te maken heeft.

2 Welke taal moet gebruikt worden in het publieke domein?

In de nota wordt gestreefd naar tweetalig onderwijs. Het voorstel is om het Papiamentu als instructietaal in het onderwijs te introduceren naast het Nederlands.

3 Worden er in het taalbeleid ideologische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?

In de nota wordt gesteld dat de taal die gebruikt wordt in het onderwijs de sociale realiteit moet reflecteren. In de nota krijgen daarom alle veelgebruikte talen (Papiamentu, Spaans, Engels en Nederlands) een plek in het onderwijs. Dit is duidelijk zichtbaar in het basisonderwijs. In schema 4.3 wordt weergegeven welke verhouding tussen de talen in het basisonderwijs wordt voorgesteld in de nota. Schema 4.3 is dus op schema 4.2 een aanvulling.

Schema 4.3 Instructietaal in het basisonderwijs

	Papiamentu	Nederlands	Spaans	Engels
Ciclo 1 (4 – 7 jaar)	instructie	introductie	introductie	introductie
Ciclo 2 (8 – 11 jaar)	instructie	instructie	introductie	introductie
Ciclo 3 (12 -15 jaar)	instructie	instructie	instructie	instructie

Noot: Introductie houdt in dat de leerlingen bekend worden met de taal. Het introduceren van de taal is vergelijkbaar met het volgen van bijvoorbeeld het vak ‘Spaans’ op een middelbare school in Nederland.

Een andere ideologische factor uit de nota is dat gepleit wordt voor de ontwikkeling van materiaal dat de sociaal-culturele en historische achtergrond van Aruba weerspiegelt. Het huidige materiaal komt veelal rechtstreeks uit Nederland en bevat daardoor veel typisch Nederlandse dingen (normen en waarden, geografische aanduidingen, namen, etc.). In de nota wordt gepleit voor de ontwikkeling van materiaal in het Papiamentu dat meer gebaseerd is op de Arubaanse situatie.

4 Worden er in het taalbeleid pragmatische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?

In de nota wordt het belang van het gebruik van de moedertaal beschreven. In de nota staat dat de sociale, cognitieve en emotionele ontwikkeling van kinderen achterblijft als het Papiamentu niet wordt gebruikt in het onderwijs. Om de ontwikkeling van de kinderen optimaal te stimuleren wordt een meertalig model voorgesteld. In de nota wordt echter ook gepleit voor het gebruik van het Nederlands. De reden hiervoor is puur pragmatisch: het vervolgonderwijs wordt in het Nederlands gegeven en op de arbeidsmarkt is het beheersen van de Nederlandse taal vaak een vereiste voor het verkrijgen van een baan.

5 Bevat het taalbeleid een strijdmotief?

In de nota is een strijdmotief op te merken. Het strijdmotief komt voornamelijk naar voren in de nadruk die gelegd wordt op het gebruik van het Papiamentu. De Nederlandse taal wordt in de nota '*un idioma strano*' (een vreemde taal) genoemd. In de nota wordt beschreven dat het gebruik van slechts het Nederlands de ontwikkeling van de leerlingen niet ten goede komt. Eentalig, Nederlands, onderwijs is niet reëel gezien de meertalige situatie in Aruba.

6 Bevat het taalbeleid interne tegenstrijdigheden?

De nota bevat geen tegenstrijdigheden. Opvallend is echter dat er een sterke nadruk wordt gelegd op de invoering van het Papiamentu, maar dat een meertalig model de uitkomst is. Een verklaring voor de nadruk op het Papiamentu kan zijn dat het Papiamentu de taal is die geïntroduceerd moet worden in een systeem dat gebaseerd is op het Nederlands. Het Nederlands behoeft daarom minder aandacht in de nota aangezien die taal al gebruikt wordt in het onderwijs, er al voldoende docenten Nederlands zijn en er al voldoende materiaal in het Nederlands aanwezig is.

4.5

Beleid 3 Het Pedagogisch Instituut

Op het pedagogisch instituut (Instituto Pedagogico Aruba; IPA) vindt de scholing plaats van onderwijsgevenenden voor het basisonderwijs en deels het voortgezet onderwijs. De taak van het IPA is vijfledig:

- 1 voorzien in een initiële opleiding tot onderwijsgevende;
- 2 na- en omscholing van onderwijsgevenenden;
- 3 onderzoek en ontwikkeling ten behoeve van scholingsfuncties;
- 4 stimulering en actieve deelname aan de vernieuwing van het onderwijs;
- 5 dienstverlening aan het onderwijsveld en de samenleving in het algemeen.

De overheid, de bijzondere schoolbesturen en de vakbond van onderwijsgevenenden vormen het bestuur van het IPA. Studenten en vertegenwoordigers van het personeel zijn betrokken via de zogeheten instituutsraad.

1 Op wie heeft het taalbeleid betrekking?

Onderwijsgevenenden in opleiding voor het basisonderwijs en deels het voortgezet onderwijs.

2 Welke taal moet gebruikt worden in het publieke domein?

In de nota wordt geen uitspraak gedaan over de te gebruiken instructietaal in het onderwijs.

3 Worden er in het taalbeleid ideologische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?

Nee, in het beleid staan geen uitspraken over de talen die gebruikt moeten worden op scholen.

4 Worden er in het taalbeleid pragmatische factoren voor het gebruik van een taal beschreven?

Nee, in het beleid staan geen uitspraken over de talen die gebruikt moeten worden op scholen.

5 Bevat het taalbeleid een strijdmotief?

In de nota is geen strijdmotief aan te wijzen.

6 Bevat het taalbeleid interne tegenstrijdigheden?

Nee, in het taalbeleid zijn geen interne tegenstrijdigheden te vinden. De uitvoering van het beleid is echter niet geheel in overeenstemming met de doelen uit de andere twee nota's uit 1988, terwijl de drie nota's samen één geheel vormen. De opleiding van het IPA is geheel Papiamentotalig, maar het streven in de nota's is om het basisonderwijs tweetalig Nederlands en Papiamento te maken. Toekomstige basisschooldocenten moeten dus onderwijzen in een taal waarin ze zelf geen instructie hebben gehad. Uitsluitend Nederlands wordt daarentegen gebruikt op de website van het IPA. De optie om de site te vertalen in het Papiamento ontbreekt. Ook de hyperlinks die op de site staan verwijzen grotendeels naar Nederlandstalige sites. De invoering van het Papiamento, waarin in de andere twee nota's uit 1988 naar wordt gestreefd, lijkt in de praktijk niet (geheel) te worden doorgevoerd.

4.6 Overige beleidsstukken

In deze paragraaf worden alle beleidsstukken die voortvloeiden uit de nota's van 1988 geanalyseerd. Deze analyses zijn van minder grote omvang dan die van de nota's uit 1988 aangezien alle beleidsstukken zich baseren op de aannames uit de nota's uit 1988. De uitkomst van de analyses kunnen in schema worden weergegeven, zie Schema 4.4 op pagina 17.

4.7 Conclusies

Uit het Schema 4.4 blijkt een waardering voor het gebruik van het Papiamento in de taalbeleidsstukken. Toch is niet zonder meer te stellen dat het Papiamento de volledige rol van het Nederlands overneemt. Het Nederlands wordt in geen van de stukken uitgeschakeld. De achterliggende reden voor het kiezen van een taal verschilt echter per taal. De keuze voor het gebruik van het Nederlands wordt vaker gemaakt vanuit pragmatische overwegingen. Voor het Papiaments wordt vaker gekozen vanuit ideologische overwegingen.

Het streven in bijna al het taalbeleid is om te komen tot een tweetalige situatie, een situatie waarin zowel het Nederlands als het Papiamento een rol speelt. Dat de nadruk meer op het Papiamento dan op het Nederlands ligt, lijkt logisch aangezien het Papiamento de taal is die geïntroduceerd moest worden in een systeem waarin het Nederlands de overhand heeft. De vraag is of de bevolking van Aruba het eens is met de invoering van het Papiamento als instructietaal?

Schema 4.4 Vergelijking van de taalbeleidsstukken

	Voor wie?	Onderwijs-instructietaal	Taalkeuze - Ideologische factor	Taalkeuze - Pragmatische factor	Strijdmotief	Intern tegenstrijdig?
Plan Strategico / Habri [...] / PRIEPEB ¹	basis-onderwijs	Papiamento en het behoud van het Nederlands als tweede voertaal.	Papiamento, want dat is de taal van de Arubaanse identiteit en cultuur. Het Papiamento moet gebruikt worden opdat het bestaan van verschillende talen onderkend wordt.	1. Papiamento, want dat heeft betere leerhouding en daardoor minder doubleurs als resultaat. 2. Nederlands, met het oog op de positie en functie in de maatschappij, en met het oog op de doorlopende leerlijn (voorgezet onderwijs is volledig in het Nederlands).	Ja, <i>“historisch gezien heeft het Papiamento een lagere status dan het Nederlands. Met de invoering van het Papiamento in het onderwijs wordt dit verschil opgeheven.”</i>	Ja, een sterke nadruk op het Papiamento, maar toch ook het behoud van het Nederlands als tweede voertaal (zie Schema 4.3).
EPB ²	lager beroeps-onderwijs	1. Nederlands bij niveau een en twee (doorstroom naar het EPI) 2. Papiamento bij niveau 3 (arbeidsmarkt)	Papiamento in de lagere niveaus met het oog op de aansluiting op de Arubaanse arbeidsmarkt. Op de arbeidsmarkt wordt voor dit niveau vaker Papiamento dan Nederlands gevraagd.	Nederlands in de hogere niveaus gezien de mogelijkheid op vervolgonderwijs, waarin het Nederlands als instructietaal overheerst.	niet bekend	niet bekend
EPI ³	middelbaar beroeps-onderwijs	Nederlands en Engels	Viertaligheid. Het kweken van een positieve attitude ten opzichte van meertaligheid.	Viertaligheid. Onderwijskansen van studenten optimaal verhogen.	Nee, het EPI stelt viertaligheid centraal.	Ja, viertaligheid is het streven, maar sommige talen zijn afwezig in bepaalde opleidingen.
Na Caminda [...] & Ciclo Avansa	algemeen voortgezet onderwijs	Nederlands	Papiamento, want er is sprake van een toenemend Arubaans bewustzijn, en daarmee een steeds sterkere positie van het Papiamento.	Nederlands, want er is een gebrek aan middelen en geschoolde leerkrachten om Papiamento te gebruiken in het voorgezet onderwijs. Bovendien kiezen <i>“de meeste studenten een vervolgstudie in Nederland. De keuze voor het Nederlands is hiermee gerechtvaardigd.”</i>	Ja, <i>“het Nederlands in het avo schept voor de niet-Nederlandssprekende leerlingen een achterstandssituatie en ongelijkheid van kansen.”</i>	Ja, sterke nadruk op de doorlopende leerlijn. Dit rechtvaardigt de keuze voor het gebruik van het Nederlands (vervolgstudies zijn vaak in het Nederlands), maar de aansluiting met het basisonderwijs, waar het Papiamento gebruikt wordt, komt niet ter sprake. Ook die aansluiting is echter onderdeel van een doorlopende leerlijn.
Meerjaren-programma ⁴	gehele Arubaanse bevolking	Papiamento	Papiamento, want meer zelfstandigheid is het streven.	Papiamento, want het streven is om ook de geschoolde bevolking in Aruba te houden.	Ja, <i>“het gebruik van een vreemde instructietaal (...) heeft een laag onderwijsrendement als resultaat.”</i>	Nee. Opgemerkt dient echter te worden dat het gebruik van het Papiamento een streven is. Alle benodigde materialen (leermiddelen / toetsen) moeten echter nog ontwikkeld worden.

1 Analyse gemaakt van de nota ‘Habri porta pa nos dreña’, de nota ‘Plan Strategico. Un bon Enseñansa Basico: Condicion pa un mihor futuro Proyecto Inovacion di Enseñansa Preparatorio y Enseñansa Basico (PRIEPEB)’ en het artikel ‘PRIEPEB’ uit de bundel ‘Het Arubaanse onderwijs in beweging’.

2 Er is geen specifieke nota over het EPB voorhanden. De gegevens zijn overgenomen van de website en uit de bundel ‘Het Arubaanse onderwijs in beweging’.

3 Er is geen specifieke nota over het EPI voorhanden. De gegevens zijn overgenomen uit de powerpoint presentatie ‘Plenaire vergadering taalbeleid’ van 15 februari 2011.

4 Het Meerjarenprogramma is een algemeen beleid om ‘een duurzame ontwikkeling van Aruba’ te verwezenlijken. Onderwijs, en dus de instructietaal, speelt een belangrijke rol.

5 Methode voor taalattitude-onderzoek in Aruba

Om de taalattitudes van de Arubaanse bevolking te meten is een taalattitude-onderzoek gedaan. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het onderzoek is opgebouwd. Eerst wordt beschreven welke vragen beantwoord worden met het onderzoek. Daarna worden de enquête en de gehanteerde procedure beschreven. Ook zal beschreven worden hoe de gegevens uit het onderzoek verwerkt zijn.

5.1 De onderzoeksvragen

Om antwoord te krijgen op de vraag wat de taalattitudes zijn van de Arubaanse bevolking, zijn vijf subvragen geformuleerd:

- 1 Welke taal/talen in het onderwijs heeft/hebben bij de Arubaanse bevolking de voorkeur?
- 2 Hoe kijkt de Arubaanse bevolking tegen meertaligheid aan?
- 3 Met welke taal/talen identificeert de Arubaanse bevolking zich?
- 4 Met welke taal/talen heb je volgens de Arubaanse bevolking de meeste sociaal-maatschappelijke kans?
- 5 Wat vindt de Arubaanse bevolking ervan dat de overheid keuzes maakt over de taal/talen die gebruikt moet(en) worden in het onderwijs?

Met de eerste vraag kan worden nagegaan of volledig tweetalig onderwijs, waarnaar in de taalbeleidsstukken wordt gestreefd, gewenst wordt door de bevolking. Een vraag die direct met vraag één samenhangt, is de vraag hoe de Arubaanse bevolking tegen meertaligheid aankijkt. Volledig tweetalig onderwijs zal geen succes zijn als de bevolking een negatieve houding ten opzichte van meertaligheid heeft. De vragen drie en vier sluiten aan bij het gegeven dat taalattitude-onderzoek ideologische en pragmatische factoren moet bevatten om volledig te zijn. Met vraag drie wordt nagegaan met welke taal de bevolking zich het meeste identificeert. In het taalbeleid wordt vanuit ideologische overwegingen gekozen voor het Papiamentu. Maar kiest de bevolking uit dezelfde overwegingen voor dezelfde taal? Vraag vier slaat terug op de pragmatische factor. In het taalbeleid wordt vanuit pragmatische overwegingen gekozen voor het Nederlands. Met vraag vier wordt nagegaan of de bevolking zich achter deze keuze kan scharen. De laatste vraag, vraag vijf, heeft betrekking op de keuzes die de overheid voor de bevolking maakt. Wenst de bevolking eigenlijk wel inmenging van de overheid over dit onderwerp?

5.2 De enquête

De enquête is opgesteld in de vier meest gebruikte talen in Aruba: Papiamentu, Spaans, Engels en Nederlands*. De enquête was identiek in alle vier de talen; de enquête bestond telkens uit twee delen:

1 De talige situatie in Aruba

Deel één van de enquête karakteriseert de respondenten. Afgezien van het vragen naar algemene gegevens als leeftijd en sekse, is onder andere nagegaan wat de gebruikte instructietaal op de school van de respondenten was/is, welke taal de respondenten het meest gebruiken in verschillende situaties en hoe de respondenten hun taalniveau per taal inschatten.

2 De taalattitudes

Deel twee van de enquête heeft betrekking op de vijf subvragen. Per subvraag zijn een aantal items opgesteld, die bij elkaar genomen het antwoord op de subvraag vormen.

*Vertalingen zijn gemaakt met de hulp van een spreker van het Papiamentu en een spreker van het Spaans.

De enquête is gebaseerd op verschillende vragenlijsten die in eerder attitude-onderzoek gebruikt zijn (Baker, 1992; Croes, 2007; Extra, 2004; Glaser, 2007), omdat er geen bestaande enquête voorhanden was die volledig toepasbaar was voor dit onderzoek. De voorgaande onderzoeken naar taalattitudes gingen in op één specifiek domein (bijvoorbeeld 'basisonderwijs'), terwijl meerdere domeinen onderzocht worden in dit onderzoek, of in voorgaand onderzoek werd gebruikgemaakt van een Thurestoneschaal (Thurestone, 1928) die echter voor dit onderzoek niet bruikbaar is. Met deze schaal kan slechts de attitude ten opzichte van één specifieke taal gemeten worden, maar in dit onderzoek speelt echter meer dan één taal een rol. Er is daarom voor gekozen om de enquête (deels) op te stellen op basis van een Likertschaal (Likert, 1932). Bij een Likertschaal moet een respondent op een vijf- of zevenpuntsschaal aangeven in hoeverre de respondent het eens is met een stelling. Deze bipolaire schaal is bruikbaar voor dit onderzoek aangezien iemand een positieve of negatieve attitude ten opzichte van een stelling heeft. De stellingen uit de enquête zijn in gelijke mate positief en negatief gesteld om te voorkomen dat respondenten in een soort automatisme geraken tijdens het invullen van de enquête. Een voorbeeld van een positief (1) en een negatief (2) gestelde stelling:

1 Het is goed dat in het onderwijs het Papiamentu wordt gebruikt.
helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

2 Het is slecht dat in het onderwijs het Papiamentu wordt gebruikt.
helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

Naast stellingen zijn er ook vragen opgenomen in de enquête. De vragen zijn opgesteld als meerkeuzevragen. De respondent had telkens de keuze uit de meest gebruikte talen in Aruba: Papiamentu, Spaans, Engels en Nederlands. Een voorbeeld van een meerkeuzevraag:

Welke taal geeft de Arubaanse identiteit het beste weer?
Papiamentu Spaans Engels Nederlands anders, namelijk.....

Het taalgebruik in de gehele enquête was op een dusdanig niveau dat de enquête ingevuld kon worden door verschillende groepen: scholieren, studenten, docenten, taalbeleidontwikkelaars en personen die werkzaam zijn in een ander gebied dan onderwijs of taal(beleid). Het afstemmen van het taalniveau hield onder andere in dat begrippen die wellicht onduidelijk zouden zijn voor bepaalde groepen (bijvoorbeeld 'taalbeleid') toegelicht werden. Een onderscheid naar groep is gemaakt omdat eerder onderzoek (Kroon & Kurvers, 2009) liet zien dat verschillende groepen in Aruba verschillende attitudes ten opzichte van de gebruikte talen in het land hadden.

5.3 Procedure

Het onderzoek is digitaal afgenomen met het programma LimeSurvey. Iedere respondent kon de enquête zelfstandig invullen. De hyperlink naar de enquête werd verstuurd via e-mail. Het Colegio Arubano, het Education Professional Intermedio (EPI), het Instituto Pedagógico Aruba (IPA), de Universiteit van Aruba en de Directie Onderwijs (een overheidsorgaan dat toezicht houdt en zorg draagt over onderwijs) zijn benaderd voor dit onderzoek.

5.4 Verwerking van de gegevens

De talige situatie in Aruba is in kaart gebracht door frequenties te meten. Dit houdt in dat per item berekend is hoeveel procent van de respondenten een bepaalde taal gebruikt. Er zijn geen voorkeuren gemeten, maar er is een schets gemaakt van het taalgebruik in Aruba: Hoe schat een respondent zijn taalniveau in? Hoeveel wordt welke taal in welk domein gebruikt?

De taalattitudes zijn gemeten door allereerst de items te categoriseren per deelvraag. Daarna zijn de negatief gestelde stellingen omgepoold. Dit betekent dat de stellingen zijn omgezet zodat voor elke stelling een score van 1 betekende dat de respondent het niet met de positief gestelde stelling eens was. Een mogelijke voorkeur voor een bepaalde taal is in kaart gebracht door gemiddelden te berekenen: in hoeverre zijn respondenten het eens met de stelling? In de beschrijving van de antwoorden wordt de score (minimaal 1, maximaal 5) weergegeven, de standaardvariatie staat tussen haakjes. Er geldt: hoe hoger de score, hoe meer men instemt met de stelling.

Met t-toetsen is als laatste nagegaan of de attitudes van studenten en docenten verschilden. Alleen de respons van docenten en studenten kon met elkaar vergeleken worden aangezien alleen deze groepen groot genoeg waren voor een t-toets. Een vergelijking kon niet gemaakt worden tussen de antwoorden van scholieren, taalbeleidontwikkelaars of personen werkzaam in een ander gebied dan taal of onderwijs.

Het berekenen van gemiddelden en het toepassen van t-toetsen op scores verkregen met een Likertschaal is discutabel. Dergelijke berekeningen kunnen worden toegepast op scores op intervalniveau, maar niet op scores op ordinaal niveau. Vraag is echter of de scores op een Likertschaal op intervalniveau (en niet op ordinaal niveau) staan. Een Likertschaal is een schaal met (in dit onderzoek) vijf punten. Tussen die vijf punten zit een 'afstand': alles tussen 1 en 2, alles tussen 2 en 3, enz. Maar wordt de afstand tussen 1 en 2 als precies even groot geïnterpreteerd door respondenten als die tussen 2 en 3? Als men gemiddelden wil berekenen, zouden de intervallen gelijk moeten zijn. Immers, als er meer zit tussen 1 en 2 dan tussen 2 en 3 is de schaal niet in verhouding.

Bij de verwerking van de gegevens is de discussie in acht genomen door scores niet alleen te verwerken op intervalniveau (gemiddelden en t-toetsen), maar ook op ordinaal niveau. Er is voor gekozen om de scores in eerste instantie te behandelen als intervalscores, maar controle op de uitkomsten toe te passen door de scores ook te interpreteren als ordinale scores. Zie hiervoor bijlage A.

De verwerking van de gegevens in bijlage A is als volgt. Per stelling zijn frequenties gemeten: hoe vaak wordt door respondenten voor een bepaald getal van de Likertschaal (1 tot en met 5) gekozen? Alle respondenten die kozen voor 1 of 2 waren het oneens met de stelling, respondenten die kozen voor 3 waren neutraal en respondenten die kozen voor 4 of 5 waren het eens met de stelling. Bij de verwerking van de scores op ordinaal niveau zijn stellingen niet omgepoold.

5.5

De respondentengroep

In totaal zijn 185 enquêtes ingevuld door 65 mannen (35.1%) en 108 vrouwen (58.4%) (non-respons was 12 (6.5%)). In Tabel 5.1 staat aangegeven in welke taal de respondenten de enquête invulden.

Tabel 5.1 Taal waarin de enquête is ingevuld (N=185, getallen zijn percentages)

Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands
17.8	0.5	14.1	67.6

De meeste enquêtes werden in het Nederlands ingevuld (67.6%). In het Spaans werden de minste enquêtes ingevuld (0.5%).

Tabel 5.2 geeft weer wat de hoogst genoten opleiding van de respondent was. In Tabel 5.3 is te zien wat de situatie (werk/studie) was. Alle respondenten volg(d)en minimaal een opleiding op HBO-niveau. De gehele respondentengroep is dus hoogopgeleid, met als gevolg dat de steekproef niet representatief is voor de gehele bevolking van Aruba.

Tabel 5.2 Hoogst genoten opleiding (N=173, getallen zijn percentages)

Basisonderwijs	EPB	Voortgezet onderwijs	EPI	HBO (ook: IPA)	Universiteit
0.6	0.0	32.4	12.7	20.8	33.5

Tabel 5.3 Werk- / studiesituatie (N=173, getallen zijn percentages)

Scholier	Student universiteit	Student IPA	Docent	Werkend op gebied van taalbeleid	Werkende in ander gebied dan onderwijs of taalbeleid
0.0	64.2	1.7	23.1	2.9	8.1

De meeste respondenten (37.0%) behoren tot het leeftijdscohort 21-30 jaar. 26.6% procent is tussen de 10-21 jaar. De hoeveelheid respondenten uit de overige cohorten (vanaf 30 jaar, 10 jaar per cohort) zijn respectievelijk: 12.7%, 12.7%, 9.2%. Drie respondenten (1.7%) waren ouder dan 60 jaar.

64.3% van de respondenten komt uit Aruba. De overige 29.2% respondenten woonden gemiddeld 16.9 jaar in Aruba. Aangezien iedere respondent te maken heeft met het onderwijs in Aruba, zijn ook de gegevens van degenen die oorspronkelijk niet uit Aruba komen, meegenomen in de analyses.

6 De resultaten

6.1 De talige situatie in Aruba

6.1.1 *Taal in dagelijks leven*

Het Papiamentu is voor 62.2% van de respondenten de moedertaal; de taal waarmee ze zijn opgegroeid. Voor 16.2% is de moedertaal Spaans, voor 16.2% Engels en voor 23.8% Nederlands. Er is een groep respondenten (18.4%) die aangeeft met (minimaal) twee talen thuis te zijn opgegroeid.

Papiamentu is de taal waarin de meeste respondenten (57.1%) zich het gemakkelijkst uitdrukken en die de meesten (67.9%) het frequentst gebruiken. In een gesprek met familieleden, vrienden, collega's, onbekenden of overheidsbeambten heeft het Papiamentu de voorkeur. Ondanks deze voorkeur heeft 67.6% van de respondenten de enquête in het Nederlands ingevuld.

De krant lezen de meeste respondenten (73.1%) in het Papiamentu. Boeken en tijdschriften worden door hen (48.1%, respectievelijk 59.0%) voornamelijk in het Engels gelezen. Boeken worden echter ook door een grote groep respondenten (45.5%) in het Nederlands gelezen. Televisie kijken doet 77.6% van de respondenten in het Engels. Echter, men (59.6%) bidt voornamelijk in het Papiamentu en in die taal luistert men (73.1%) ook het meest naar de radio.

In het dagelijks leven gebruiken respondenten dus voornamelijk Papiamentu. Ook het Engels wordt echter veel gebruikt. De rol van het Nederlands is in Aruba bovendien niet uitgespeeld: voor bijna een kwart van de respondenten is het de moedertaal. De gegevens uit dit onderzoek duiden erop dat het Nederlands in deze respondentengroep meer wordt gebruikt dan in onderzoek van het CBS (2010) (zie Tabel 1.1) werd aangegeven. Dit verschil is te verklaren doordat de respondenten uit beide onderzoeken verschillen (gehele Arubaanse bevolking versus een steekproef uit een hoogopgeleide bevolking).

6.1.2 *Taalniveau*

In Tabel 6.1 is te zien hoe respondenten hun niveau van de vier talen inschatten in vergelijking met de rest van de Arubaanse bevolking. Respondenten schatten hun niveau Spaans 'gemiddeld'. Bij deze taal is echter geen een niveau sterk ondervertegenwoordigd. Bij de overige drie talen is dat wel op te merken: een veel kleiner percentage respondenten schat hun niveau Papiamentu, Engels en Nederlands onder gemiddeld dan gemiddeld of boven gemiddeld.

Tabel 6.1 Ingeschatte taalniveau (N=155, getallen zijn percentages)

In vergelijking met andere Arubanen is mijn niveau van het ...	Onder gemiddeld	Gemiddeld	Boven gemiddeld	Ik spreek deze taal niet
Papiamentu	3.9	18.1	21.3	0.6
Spaans	20.6	38.7	29.0	3.9
Engels	5.8	36.1	56.1	0.0
Nederlands	6.5	40.0	40.6	0.0

Noot: Moedertaalspreker zijn per taal niet meegerekend.

De taal die respondenten het liefst willen verbeteren, is het Nederlands (49.2%). Ook wil 14.6% het Papiamentu verbeteren, 29.9% het Spaans en 40.5% het Engels. 8.6% geeft aan (daarnaast) een andere taal te willen verbeteren.

6.1.3 Taal op school

In Tabel 6.2 is zichtbaar dat voor elke onderwijsvorm het Nederlands de meest gebruikte instructietaal is.

Tabel 6.2 Gebruikte instructietaal per onderwijsvorm (getallen zijn percentages)

	Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands	niet van toepassing
Basisonderwijs (n=163)	16.0	0.0	0.0	79.1	4.9
EPB (n=161)	3.7	0.0	0.0	5.0	91.3
Voortgezet onderwijs (n=164)	3.7	0.0	0.6	76.2	19.5
EPI (n=160)	3.8	0.0	0.6	16.9	78.8
HBO (ook: IPA) (n=161)	1.9	0.0	0.0	9.9	88.2
Universiteit (n=163)	0.6	0.0	13.5	72.4	13.5

Als (keuze)vak kon 25.9% van de respondenten Papiamentu volgen, 58.4% Spaans, 62.2% Engels en 60.0% Nederlands. Slechts 2.7% van de respondenten geeft aan dat geen van de vier talen als (keuze)vak gevolgd kon worden. Het percentage respondenten dat daadwerkelijk een taal als (keuze)vak volgde was respectievelijk 11.9% Papiamentu, 41.6% Spaans, 61.1% Engels en 56.8% Nederlands. Een verklaring voor het grote aantal respondenten dat de vakken Nederlands en Engels volg(d)e, kan zijn dat deze vakken in elke onderwijsvorm aangeboden worden. Het Papiamentu en het Spaans zijn op, bijvoorbeeld, de universiteit niet bij elke faculteit onderdeel van het curriculum. Een groot aantal van de respondenten (64.2%) is echter wel student op de universiteit.

De respondenten hebben ook vrijwillig taallessen gevolgd buiten de school om. Van de respondenten heeft 20.5% lessen Papiamentu gevolgd, 12.4% Spaans, 17.3% Engels en 14.1% Nederlands. 44.3% van de respondenten volg(d)en tevens taallessen in een andere taal dan de bovengenoemde vier talen.

6.2 De taalattitudes

6.2.1 Deelvraag 1: Welke taal/talen in het onderwijs heeft/hebben bij de Arubaanse bevolking de voorkeur?

In Tabel 6.3 is zichtbaar dat de respondenten een voorkeur hebben voor het Nederlands als instructietaal in elke onderwijsvorm.

Tabel 6.3 Gewenste instructietaal per onderwijsvorm (N=144, getallen zijn percentages)

	Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands	anders
basisonderwijs	27.1	0.7	6.3	61.8	4.1
EPB	29.2	0.0	6.9	51.4	12.5
voortgezet onderwijs	6.3	0.0	9.7	77.1	6.9
EPI	9.7	0.0	18.8	61.8	9.7
HBO (ook: IPA)	9.7	0.0	8.4	71.5	10.4
universiteit	7.6	0.0	27.8	58.3	6.3

De respondenten zijn niet onverschillig als het gaat om de instructietaal in het onderwijs. De respondenten vinden het belangrijk dat iemand onderwijs kan volgen in de moedertaal (score is 3.05 (1.21)). Aan de mogelijkheid om keuzevakken te kunnen volgen, hangen respondenten minder waarde. De score op de stelling 'iemand moet de mogelijkheid hebben zijn of haar moedertaal als keuzevak te volgen op school' is onder het gemiddelde: 2.53 (1.21).

De respondenten vinden het goed dat er Papiamentu in het onderwijs wordt gebruikt (3.03 (1.30)). Studenten en docenten verschillen echter in hun idee over het gebruik van het Papiamentu; studenten vinden meer dan docenten dat er Papiamentu in het onderwijs gebruikt zou moeten worden ($t(124)=2.29$, $p < .05$).

Deze bevinding is niet in overeenstemming met de bevindingen van Kroon en Kurvers (2009); zij merkten bij docenten een voorkeur op voor het Papiamentu, meer dan bij leken op het gebied van onderwijs (in dit onderzoek 'de studenten'). Over de hoeveelheid Papiamentu in het onderwijs zijn beide groepen het wel eens ($t(124)=0.78$, $p=.44$); op de stelling 'er moet minder Papiamentu worden gebruikt in het onderwijs' is de score 2.95 (1.24). Het is volgens de respondenten dus goed dat het Papiamentu onderdeel uitmaakt van het onderwijs, maar de hoeveelheid Papiamentu in het onderwijs hoeft niet verhoogd, dan wel verlaagd te worden.

Over het gebruik van het Nederlands zijn de respondenten minder positief dan over het gebruik van het Papiamentu; op de stelling 'het is goed dat er in het onderwijs Nederlands wordt gebruikt' is de score 2.27 (1.34). Van de respondenten hoeft bovendien de hoeveelheid Nederlands niet verhoogd te worden (2.65 (1.29)). De wat negatieve houding ten opzichte van het gebruik van het Nederlands is niet geheel in overeenstemming met de gewenste instructietaal (zie Tabel 6.3). Tussen studenten en docenten is geen verschil in de houding ten opzichte van het gebruik van het Nederlands in het onderwijs ($t(124)=1.23$, $p=.22$) of de hoeveelheid ervan ($t(124)=0.49$, $p=.62$).

Met een score van 2.81 (1.28) verwachten de respondenten niet dat schoolresultaten beter zijn wanneer iemand onderwijs krijgt in de moedertaal dan wanneer het onderwijs in een andere taal wordt gegeven. Op de stelling 'goede schoolresultaten leiden tot een goede baan' werd onder het gemiddelde gescoord: 2.33 (1.26). Goede schoolresultaten leiden volgens respondenten dus niet zonder meer tot een goede baan.

Van de respondenten die het met de stelling 'schoolresultaten zijn beter als het onderwijs in de moedertaal wordt gegeven' eens zijn (score > 3), heeft een meerderheid (64.4%) het Papiamentu als moedertaal. De verwachting is dat deze respondenten voor het Papiamentu als instructietaal kiezen aangezien ze volgens hen met het Papiamentu betere schoolresultaten verkrijgen. Deze verwachting klopt echter niet; ook deze respondenten verkiezen voor elke onderwijsvorm het Nederlands boven het Papiamentu als instructietaal.

6.2.2

Deelvraag 2: Hoe kijkt de Arubaanse bevolking tegen meertaligheid aan?

De resultaten van dit onderzoek duiden op een positieve houding van Arubanen ten opzichte van meertaligheid. In Tabel 6.4 staan de scores van de respondenten op enkele items over meertaligheid.

Tabel 6.4 Meertaligheid in Aruba (minimaal 1, maximaal 5; standaardafwijking tussen haakjes)

Ik ben meertalig	4.54 (0.74)
Het is noodzakelijk meertalig te zijn in Aruba	4.40 (0.80)
Aruba moet meertalig zijn	4.14 (0.90)
Meertaligheid moet vermeden worden	1.86 (0.98)
Het horen van twee talen in mijn omgeving is vervelend	1.90 (0.98)
Het spreken van twee talen is niet moeilijk	3.90 (0.98)
Kinderen raken verward als ze meerdere talen gebruiken op school	2.43 (1.08)
De kans op goede baan is hoger als je meer talen spreekt	4.45 (0.86)

Tussen studenten en docenten is geen verschil in de mate waarin ze zich rekenen als een meertalig persoon ($t(116)=1.29$, $p=.20$) en de mate waarin ze vinden dat Aruba als land meertalig moet zijn ($t(116)=0.75$, $p=.46$). De respondenten geven aan dat het zelfs noodzakelijk is om in Aruba meertalig te zijn. Dat blijkt ook uit het gegeven dat alleen voor het Engels een kleine meerderheid (51.4%) van de respondenten zich kan voorstellen dat een ééntalig persoon zich zou kunnen redden in Aruba. Geen van de andere talen is op zichzelf voldoende volgens de respondenten. Bovendien is meertaligheid volgens de respondenten een streven omdat men meer kans heeft op een baan wanneer men meertalig is.

Het spreken van meer dan één taal is volgens respondenten in het algemeen geaccepteerd in Aruba. Respondenten geven aan dat ze op school en op het werk in elke taal mogen spreken. Ze vinden het gebruik van meer dan één taal in hun omgeving bovendien niet vervelend. Ook geven ze aan dat het spreken van meer dan één taal niet moeilijk is. Dit gegeven wordt bevestigd door het gegeven dat de respondenten het oneens zijn met de stelling dat meertaligheid tot verwarring bij kinderen kan leiden.

Welke talen behoren volgens de respondenten tot meertalig Aruba? Het Papiamentu wordt het vaakst aangeduid door respondenten (73.5%) als een taal van Aruba. Samen met het Nederlands ontstaat voor meer dan de helft van de respondenten (53.0%) een meertalige situatie. Maar ook het Engels krijgt van 47.0% van de respondenten een plaats in deze situatie, net als het Spaans van 43.8% van de respondenten.

6.2.3

Deelvraag 3: Met welke taal/talen identificeert de Arubaanse bevolking zich?

Volgens 92.4% van de respondenten geeft het Papiamentu het beste de Arubaanse identiteit weer. Dit wordt bevestigd door het gegeven dat 64.3% stelt dat je een onderdeel van de Arubaanse identiteit mist als je geen Papiamentu spreekt. 64.3% van de respondenten vindt eveneens dat nieuwkomers sowieso het Papiamentu moeten leren wanneer ze zich in Aruba vestigen. Het Papiamentu is tevens de taal die een meerderheid van de respondenten (57.3%) het liefst spreekt. Dit percentage is lager dan het percentage moedertaalsprekers van het Papiamentu (62.2%) wat inhoudt dat sommige moedertaalsprekers van het Papiamentu liever een andere taal dan het Papiamentu gebruiken.

Opmerkelijk is dat respondenten ondanks een sterke identificatie met het Papiamentu aangeven positiever te staan tegenover het gebruik van het Engels dan het gebruik van het Papiamentu. Een meerderheid van de respondenten geeft bovendien aan dat de volgende generatie voornamelijk in het Engels zal spreken: 54.2% kiest voor Engels tegenover 32.1% Papiamentu. Het Nederlands wordt door slechts 2.3% van de respondenten aangeduid als taal van de komende generatie. De voorkeur voor het Engels blijkt ook uit het gegeven dat men (36.2%) liever was opgegroeid met het Engels dan het Papiamentu (26.5%), het Nederlands (30.8%) of het Spaans (12.4%). Merk op dat bij deze vraag het Papiamentu op plek drie staat: achter het Engels en het Nederlands. Het Papiamentu staat wel op plek twee als het gaat om welke taal het aantrekkelijkst is: 1. Engels (36.6%), 2. Papiamentu (20.6%), 3. Spaans (19.8%) en 4. Nederlands (10.7%).

En welke taal verdwijnt volgens respondenten het eerste uit Aruba? 36.6% van de respondenten spreekt geen verwachting uit. Van degene die wel een verwachting uitspreken, verwacht 23.7% het Nederlands, 20.6% het Papiamentu, 13.7% het Spaans en 5.3% het Engels. Ook hier blijkt dus wederom een voorkeur voor het gebruik van het Engels.

Uit bovenstaande blijkt dat respondenten zich voornamelijk identificeren met het Papiamentu, maar toch voor het gebruik van het Engels kiezen. Echter, ook aan het Nederlands dichten respondenten een rol toe. Het lijkt er dus op dat respondenten voor een meertalige situatie kiezen. Uit deelvraag twee bleek al dat respondenten niet negatief staan tegenover een meertalige situatie. Ook uit Tabel 6.5 blijkt dat geen van de vier talen wordt uitgesloten door een meerderheid van de respondenten. Deze meerderheid is zo groot dat er geen verschil opmerkelijk is tussen de studenten en docenten (minder: Papiamentu: $t(149)=0.27$, $p=.78$, Spaans: $t(149)=1.37$, $p=.17$, Engels: $t(149)=1.05$, $p=.30$, Nederlands: $t(149)=1.60$, $p=.11$).

Tabel 6.5 Welke taal moet minder gebruikt worden in Aruba? (N=185, gegevens zijn percentages)

Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands
1.6	34.6	1.6	2.2

De eensgezindheid tussen studenten en docenten geldt voor alle informatie in deze paragraaf. Alleen bij de vraag 'met welke taal had u willen opgroeien?' kiezen docenten eerder voor het Spaans ($t(149)=2.23$, $p<.05$) en studenten eerder voor het Nederlands ($t(149)=2.26$, $p<.05$).

In Tabel 6.5 is ook zichtbaar dat het Spaans in grotere mate dan de andere talen wordt aangegeven als taal die minder gebruikt zou moeten worden in Aruba. Dit is wellicht te verklaren doordat Spaans, in tegenstelling tot de andere talen, een immigrantentaal is in Aruba. Arubanen hebben hierdoor wellicht een wat negatievere houding ten opzichte van het Spaans.

6.2.4 *Deelvraag 4: Met welke taal/talen heb je volgens de Arubaanse bevolking de meeste sociaal-maatschappelijke kans?*

De respondenten vinden over het algemeen dat je de meeste sociaal-maatschappelijke kans hebt met het Engels. Als je deze taal niet spreekt, kun je volgens 91.3% van de respondenten niet goed functioneren in Aruba. 63.8% stelt dat het zelfs rampzalig is wanneer je het Engels niet spreekt in Aruba. De taal wordt bovendien door 91.3% van de respondenten van alle vier de talen als belangrijkste gezien voor de vooruitgang van Aruba.

Dat respondenten vinden dat men in Aruba de meeste sociaal-maatschappelijke kans heeft met het Engels, blijkt ook uit het gegeven dat het Engels de taal is waarmee men volgens respondenten de meeste kans heeft op een baan, zie ook Tabel 6.6. De paradox is echter dat men op het werk zelf voornamelijk in het Papiamentu spreekt; het Engels wordt op het werk zelfs minder gebruikt dan het Nederlands.

Tabel 6.6 Taal en werk (N=126, gegevens zijn percentages)

	Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands	anders
Je hebt de meeste kans op een baan met het ...	7.1	0.0	61.9	21.5	9.5
Welke taal gebruikt u het meeste op uw werk?	43.7	0.8	19.0	32.5	4.0

Voor het verkrijgen van een baan is volgens respondenten het spreken van het Engels noodzakelijk. In het onderwijs wijzen respondenten op het belang van het Nederlands; 91.3% van de respondenten vindt dat je het Nederlands moet kunnen spreken, wil je een opleiding in het hoger onderwijs kunnen volgen. Ook het Engels is van belang volgens veel respondenten (86.6%). Het Papiamentu (7.9%) en het Spaans (19.7%) scoren lager.

In de onderwijs- en arbeidssector wijzen respondenten dus op het belang van het Nederlands en het Engels, meer dan op het belang van het Papiamentu. Docenten en studenten verschillen niet in deze houding ($t(109)=.43$, $p=.67$). Dat respondenten echter wel belang toekennen aan het Papiamentu, blijkt uit het gegeven dat het Papiamentu volgens de meeste respondenten de meeste status op Aruba zou moeten hebben. Het gegeven dat Spaans de minste status zou moeten hebben, komt overeen met het gegeven dat Spaans minder gebruikt moet worden in Aruba (zie Tabel 6.5). Studenten en docenten verschillen niet van in deze houding ($t(109)=.49$, $p=.62$). Volgens de respondenten is er dus een verschil tussen welke taal status heeft in Aruba en welke taal status zou moeten hebben in Aruba. In Tabel 6.7 wordt dit verschil weergegeven.

Tabel 6.7 Taal en werk (N=126, gegevens zijn percentages)

	Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands	anders
Welke taal heeft de meeste status?	33.3	1.6	36.5	27.0	1.6
Welke taal zou de meeste status moeten hebben?	46.7	2.4	20.9	27.7	2.3

6.2.5

Deelvraag 5: Wat vindt de Arubaanse bevolking ervan dat de overheid keuzes maakt over de taal/talen die gebruikt moet(en) worden in het onderwijs?

Respondenten vinden dat de overheid inspraak heeft over de te gebruiken talen in het onderwijs, maar willen ook zelf inspraak houden*. Studenten en docenten verschillen niet in hun idee hierover. Dat respondenten een rol voor de overheid wegleggen als het gaat om taalgebruik, blijkt ook uit het gegeven dat meer dan de helft van de respondenten (50.4%) een rol voor de overheid weglegt voor het behouden van taal/talen in Aruba. Nog meer respondenten (73.9%) zijn het er echter over eens dat de verantwoordelijkheid voor het behoud van taal/talen ligt bij de inwoners van Aruba. Ook aan docenten en ouders wordt een rol toegekend door 40.3% respectievelijk 33.6% van de respondenten.

Als de overheid zich dan inmengt in het taalgebruik in Aruba, welke taal krijgt en verdient dan de meeste aandacht volgens de inwoners van Aruba? De respons duidt op een paradox; ook bij deze subvraag is er een verschil duidelijk tussen de situatie in de praktijk en de gewenste situatie. In Tabel 6.8 is het verschil zichtbaar: de overheid zou het Papiamentu meer moeten gebruiken en meer ondersteuning moeten geven dan in de praktijk gebeurt. Voor het Nederlands geldt het tegenovergestelde.

Tabel 6.8 Taal en overheid (N=126, gegevens zijn percentages)

	Papiamentu	Spaans	Engels	Nederlands	anders
Taal waarin overheid correspondeert	34.5	0.0	2.5	61.3	1.7
Taal waarin overheid zou moeten corresponderen	57.1	0.0	5.0	35.3	2.5
Taal die de meeste ondersteuning krijgt	31.9	0.0	7.6	58.8	1.7
Taal die de meeste ondersteuning moet krijgen	38.7	0.0	8.4	47.1	4.2

Uit Tabel 6.8 blijkt dat het Papiamentu volgens respondenten een grotere rol zou moeten spelen bij de overheid. Toch wordt de rol van het Nederlands niet gebagatelliseerd; bijna de helft van de respondenten vindt dat het Nederlands ondersteuning moet krijgen van de overheid. Als de overheid naar aanleiding van deze gegevens een taalbeleid zou opstellen, welke talen moeten dan volgens de respondenten worden opgenomen in zo'n taalbeleid?

Over het Papiamentu, het Engels en het Nederlands is een meerderheid van de respondenten het eens: deze drie talen moeten worden opgenomen in een taalbeleid. Het Spaans moet volgens een minderheid van de respondenten (35.3%) ook een plek krijgen in een taalbeleid. Het gegeven dat minimaal drie talen door een meerderheid van de respondenten opgenomen moeten worden in een taalbeleid, duidt op een voorkeur voor een meertalige situatie. Deze voorkeur wordt bevestigd doordat 63.0% van de respondenten aangeeft dat geen van de talen (incl. Spaans) zo onbelangrijk is dat deze geen plek behoeft te krijgen in een taalbeleid.

* De overheid bepaalt de talen in het onderwijs: 2.76 (1.24) / t(103)=.38, p=.70

De overheid heeft niets te zeggen over talen in het onderwijs: 3.45 (1.24) / t(103)=.14, p=.17

Ik kies zelf in welke taal ik onderwijs volg: 3.13 (1.20) / t(103)=.88, p=.38

7 Conclusie

In dit hoofdstuk zal op elke subvraag een antwoord worden geformuleerd. In de beantwoording van de vragen wordt geen onderscheid gemaakt tussen studenten en docenten, omdat is gebleken dat er (op een enkel item na) geen significante verschillen bestaan tussen beide groepen. In paragraaf 7.2 wordt een antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek: *Sluit het taalbeleid dat gevoerd wordt in Aruba aan bij de taalattitudes van de inwoners van Aruba?*

7.1 Taalattitudes

Subvraag 1 was de vraag wat de gewenste instructietaal is in het onderwijs. De resultaten van dit onderzoek duiden op een voorkeur voor het Nederlands als instructietaal in elke onderwijsvorm. Niettemin zijn respondenten het erover eens dat het goed is dat het Papiamentu in het onderwijs een rol speelt. Opvallend is dat respondenten voor het Nederlands kiezen, terwijl het Papiamentu voor een meerderheid van de respondenten de moedertaal is. Het Nederlands wordt buiten het onderwijs amper gebruikt door de respondenten. Het Nederlands is dus een vreemde taal in Aruba. Een meertalige situatie is voor de respondenten echter een optie; een meerderheid van de respondenten staat niet negatief tegenover meertaligheid. Dat bleek uit de resultaten die behoren tot deelvraag twee: hoe kijkt de Arubaanse bevolking tegen meertaligheid aan? Ook bleek dat geen van de vier talen (Papiamentu, Engels, Spaans en Nederlands) door de respondenten wordt uitgesloten in Aruba. Maar het Papiamentu hoort volgens de respondenten het meest bij Aruba. Dit werd duidelijk bij subvraag drie. Ook werd bij deze subvraag een paradox duidelijk: de respondenten identificeren zich het meest met het Papiamentu, maar kiezen ondanks dat voor het gebruik van het Engels. Het Engels is volgens respondenten de taal waarin de volgende generatie voornamelijk zal spreken. Het is bovendien de laatste taal, dus na het Papiamentu, het Nederlands of het Spaans, waarvan ze verwachten dat deze van Aruba zal verdwijnen. Eenzelfde paradox werd duidelijk bij subvraag vier, de vraag over de sociaal-maatschappelijke kansen van respondenten met elke taal. Volgens respondenten heb je met het Engels de meeste kans op een baan. Als ze die baan uitvoeren, spreken ze echter voornamelijk in het Papiamentu. Respondenten wijzen erop dat het Engels op de werkvloer zelfs minder gebruikt wordt dan het Nederlands. Met het oog op de kansen in het onderwijs wijzen respondenten ook op het Nederlands. Volgens hen is het noodzakelijk dat men deze taal spreekt wanneer men een opleiding in het hoger onderwijs wil volgen. In het hoger onderwijs is ook het Engels van belang, maar het Papiamentu is dat niet volgens respondenten. Met het Papiamentu hebben respondenten volgens hen dus minder sociaal-maatschappelijke kansen dan met het Engels of het Nederlands. De overheid mag het Papiamentu echter niet buiten haar beleid houden. Dat bleek uit de resultaten behorende tot subvraag vijf. De respondenten vinden dat alle vier de talen moeten worden opgenomen in een beleid. Ze hebben geen negatieve houding ten opzichte van een van de vier talen. Al krijgt het Spaans een beduidend minder grote rol toegespeeld dan de andere drie talen.

Respondenten hechten dus de meeste emotionele waarde aan het Papiamentu en een meer praktische waarde aan het Nederlands en het Engels. Het Nederlands heeft vooral als instructietaal een grote rol, het Engels vooral op de werkvloer en is de taal van de volgende generatie. Respondenten kiezen uit ideologische overwegingen voor het Papiamentu en uit pragmatische overwegingen voor het Nederlands en het Engels. De respondenten kiezen dus voor een meertalige praktijk.

7.2 Taalattitudes en Taalbeleid

Het streven in bijna al het taalbeleid is om te komen tot een tweetalige onderwijssituatie; een situatie waarin zowel het Papiamentu als het Nederlands een rol speelt. Alleen in het Meerjarenprogramma (2006) wordt duidelijk een keuze voor het Papiamentu gemaakt. In dit meest recente beleidsstuk uit dit onderzoek wordt dus gekozen voor een ééntalige situatie in het onderwijs. Deze situatie is niet in overeenstemming met de wens van de bevolking. In een ééntalige onderwijssituatie zouden de respondenten kiezen voor het Nederlands als instructietaal. De respondenten lijken echter nog meer tevreden met een meertalige situatie in het onderwijs. Het streven naar een tweetalige situatie zoals in de meeste beleidsstukken, is dus in overeenstemming met de wens van de respondenten.

De overwegingen in de taalbeleidsstukken die tot de keuze voor het gebruik van de twee talen, het Papiamentu en het Nederlands, hebben geleid, zijn dezelfde als de overwegingen die respondenten maken. De keuze voor het gebruik van het Nederlands wordt gemaakt vanuit pragmatische overwegingen en de keuze voor het gebruik van het Papiamentu vanuit ideologische overwegingen. Wat niet overeenkomt is dat in de beleidsstukken de rol van het Engels ontbreekt; in geen van de beleidsstukken speelt het Engels een rol. In de SHO-nota wordt wel beschreven dat het Engels uiteindelijk het Nederlands zal vervangen, maar die aanname is niet in overeenstemming met de wens van de respondenten aangezien de zij een duidelijke rol aan zowel het Nederlands als het Engels toekennen.

De rol die de respondenten aan het Engels toekennen, houdt niet zonder meer in dat het Engels als instructietaal moet worden ingevoerd. Bovendien hebben de respondenten aangegeven een sterke voorkeur voor het Nederlands als instructietaal te hebben. Toch is de tweetalige situatie zoals in de meeste beleidsstukken wordt nagestreefd in overeenstemming met de taalattitudes van de respondenten. Niet per se een meertalige situatie die ontstaat doordat alle drie de talen een instructietaal zijn, maar wel een meertalige situatie die ontstaat doordat alle talen een rol spelen in het onderwijs. De respondenten hechten waarde aan zowel het Papiamentu, het Nederlands als het Engels (en in mindere mate aan het Spaans). Om een volledige afspiegeling van de taalattitudes te zijn, moet er in de taalbeleidsstukken dus een rol voor het Engels weggelegd worden. Maar dat er in de taalbeleidsstukken een meertalige situatie wordt nagestreefd, is in overeenstemming met de taalattitudes. Er mag dus geconcludeerd worden dat het taalbeleid grotendeels de taalattitudes van de gemeenschap weerspiegelt.

8 Bereik van het onderzoek

Met dit onderzoek is geprobeerd inzicht te geven in de taalattitudes van de Arubaanse bevolking. De steekproef van dit onderzoek is echter geen goede afspiegeling van de Arubaanse bevolking. Aan dit onderzoek hebben immers alleen hoogopgeleiden meegedaan. Een ander scheef beeld dat bestaat in dit onderzoek is dat geen van de respondenten aan het basisonderwijs verbonden is. Bovendien is het middelbaar onderwijs laag vertegenwoordigd in de respondentengroep, omdat alleen docenten en geen scholieren de enquête hebben ingevuld. Helaas kon deze laatste groep niet geënuquêteerd worden.

Ook kan kritiek worden geleverd op het feit dat het onderzoek zich alleen focust op het onderwijs. Het doel van het onderzoek was om taalbeleid en taalattitudes te analyseren in geheel Aruba. In het onderzoek komt echter alleen het taalbeleid behorende tot het onderwijs aan het bod. Er is geen taalbeleid opgenomen afkomstig uit bedrijven. De focus op het onderwijs is ontstaan naarmate het onderzoek vorderde. Tijdens de analyses van taalbeleidsstukken werd duidelijk dat alleen het taalbeleid in het onderwijs betrekking had op de gehele bevolking van Aruba. Taalbeleid in bedrijven was voor dit onderzoek te specifiek; een bedrijf stemt het taalbeleid namelijk af op haar unieke situatie. Een international zal waarschijnlijk minder Papiamentu gebruiken dan een bedrijf dat alleen lokaal opereert. Deze willekeurigheid moest worden uitgesloten in dit onderzoek. Het taalbeleid moest betrekking hebben op de gehele bevolking, anders zou het taalbeleid niet met de wensen van de bevolking vergeleken kunnen worden.

Een ander punt van kritiek is dat het onderzoek heel algemeen is gebleven; er wordt geen sluitende uitspraak gedaan over de te gebruiken instructietaal. Dit was echter ook niet het doel van het onderzoek. Er is bewust voor gekozen om niet te focussen op één onderwijsvorm. En juist omdat er niet gefocust is op één onderwijsvorm zijn de conclusies van dit onderzoek algemeen. Specifieke conclusies hadden tot aanbevelingen geleid, maar gezien de gevoeligheid van het onderwerp heeft het niet de voorkeur om aanbevelingen te geven. Er wordt in Aruba reeds lange tijd heftig gediscussieerd over de vraag of het Papiamentu dan wel het Nederlands instructietaal moet zijn in het onderwijs. Die discussie leidt tot verdeeldheid in Aruba.

De gegevens uit dit onderzoek moeten gezien worden als aanzet; gegevens waarmee de discussie over dit onderwerp actueel kan blijven. Met het onderzoek is geïnventariseerd of het taalbeleid in Aruba aansluit bij de wensen van de Arubanen. Het onderzoek laat zien dat er op dit terrein nog winst valt te behalen; het taalbeleid kan nog beter worden afgestemd op de behoeftes. Dat inzicht kan gezien worden als de winst van dit onderzoek.

Het is belangrijk dat dit soort onderzoek gedaan blijft worden, omdat het onderwerp belangrijk is voor Aruba. En juist omdat het om Aruba gaat, kunnen er geen sluitende conclusies getrokken worden uit de resultaten. Concrete adviezen over dit onderwerp van een Macamba, een buitenstaander, zullen niet worden overgenomen. In het volgende hoofdstuk zal geschetst worden hoe gevoelig de situatie ligt. Hieruit zal blijken dat er voorzichtig moet worden omgesprongen met de kwestie. De gevoeligheid belet mij echter niet om mijn idee over de situatie te beschrijven. Echter wel in een aparte sectie; in het volgende hoofdstuk zal ik weergeven wat mijn idee bij de talige situatie in Aruba is.

9 Geen aanbevelingen; een gevoelige kwestie

9.1 Commotie over dit onderzoek

De gevoeligheid die in Aruba bestaat over het onderwerp van dit onderzoek kan goed worden beschreven door een mailing weer te geven die ontstond naar aanleiding van dit onderzoek. Toen mijn enquête af was, is deze verstuurd naar het volledige personeelsbestand van de Universiteit van Aruba. Niet lang na het versturen van de enquête kwam er een reactie waarin iemand van de universiteit zich afvroeg of dit onderzoek wel op deze manier kon worden uitgevoerd. Die reactie werd naar iedereen, behalve naar de onderzoeker zelf (ik dus), verstuurd. Met resultaat, want meerdere personeelsleden van de universiteit spraken zich uit over dit onderzoek. De kern van de reactie kan als volgt worden samengevat.

De hoofdvraag was of *un investigacion (...) complica y serio di 'uso di idioma' na Aruba* (een dergelijk gecompliceerd en belangrijk onderzoek over taalgebruik in Aruba) wel kon worden uitgevoerd door iemand die geen Arubaan is. Volgens enkelen niet. De resultaten van het onderzoek zouden volgens hen niet in overeenstemming zijn met de realiteit. Om de resultaten goed te kunnen interpreteren is namelijk uitgebreide historische en culturele kennis nodig van de situatie in Aruba. Het onderzoek kon daarom niet uitgevoerd worden door een buitenstaander; *e persona aki ta bin di 'nowhere'*.

Dat een buitenstaander een dergelijk onderzoek wel uitvoerde *a causa un 'commotie' den UA* (veroorzaakte enige commotie bij de Universiteit van Aruba), aldus iemand van de Universiteit van Aruba. In de mailing stond dat sommigen een “beetje boos zijn geworden”. Het onderwerp was (te) gevoelig, mede door de trots voor de taal in Aruba: *e ta un tópico tiki sensibel pa cu e orguyo di nos idioma*.

9.2 Wat vinden zij?

Dat er geen eenduidigheid is in Aruba over de vraag welke taal als instructietaal gebruikt moet worden in het onderwijs blijkt uit de soms heftige discussies. In 2009 werd de kwestie goed besproken in de kranten van Aruba. Twee maanden lang (mei en juni) reageerden verschillende mensen, Arubaan of geen Arubaan, op elkaar via de krant. De discussie in 2009 werd wellicht aangewakkerd door de aankondiging dat het Colegio Arubano voortaan alleen nog in het Nederlands les zou geven. Toeval wilde dat een paar dagen na die aankondiging de documentaire ‘Nos Idioma’ (Onze Taal), een documentaire over het Papiamentu, uit zou komen. Genoeg materiaal om door middel van ingezonden brieven de discussie in de krant (weer) te beginnen.

F. Eduardo (18 mei 2009) opende de discussie door zich tegen het gebruik van het Papiamentu uit te spreken. Hij was het dus eens met het besluit van het Colegio Arubano om het Nederlands te gebruiken in het onderwijs. Reden die hij opgaf, was in overeenstemming met de reden die respondenten uit het onderzoek opgaven: het Nederlands wordt gebruikt in het vervolgonderwijs. R. Van Nie (22 mei 2009) reageerde enkele dagen later instemmend op F. Eduardo. Hij stelde dat men in Aruba aan het Nederlands vastzit, of men nu wil of niet. Het IPA, de opleiding die Papiamentotalig opleidt, was in zijn ogen de boosdoener. Het IPA of eigenlijk zelfs heel Aruba zou volgens Van Nie over moeten stappen op het Engels en het Spaans, want die talen worden veel gebruikt in de regio. De reactie van Van Nie was aanleiding voor nog veel meer stukken in de krant. De eerste week kwamen er veel reacties binnen bij de krant die pro-Papiamentu waren.

Een, achteraf gezien goed getimede, aankondiging van de oprichting van de stichting *Fundacion Lanto Papiamento* bleek een mooie opening te zijn. De stichting staat voor het behoud en de ontwikkeling van het Papiamento. De stichting wijst op het unieke karakter van het Papiamento in Aruba. B. Oduber onderkende dit unieke karakter van het Papiamento in zijn reactie (25 mei 2009). Hij wees er echter ook op dat het Papiamento een te kleine taal is om zonder het Nederlands te kunnen. J. Djaoen trok dat in zijn reactie (26 mei 2009) echter in twijfel. Hij stelde dat kennis in Aruba slecht kan worden overgedragen in een andere taal dan het Papiamento: *"Kunt u effectief binnen een groep communiceren als u een taal spreekt die de rest niet verstaat?"* Volgens J. Djaoen niet. Het IPA (26 mei 2009) was het met J. Djaoen eens. Volgens het IPA verliest het Arubaanse kind de lol van het leren als het onderwijs in het Nederlands gegeven wordt. Ook blijft de ontwikkeling van het kind achter met 'het koloniale Nederlandstalige onderwijs', aldus het IPA. De reactie van F. Zaandam (6 juni 2009) enkele dagen na de reactie van het IPA sloot aan bij de stelling van het IPA. Het Nederlands staat ook volgens F. Zaandam de optimale ontwikkeling van het kind in de weg. Het Nederlands heeft volgens hem bovendien zowel geen academische als wetenschappelijke waarde. Toch maakte het IPA in een andere, latere reactie (29 mei 2009) duidelijk dat het instituut niet tegen het Nederlands is. Het gebruik van het Papiamento is echter te prefereren in Aruba.

In 2009 was er dus geen sluitende uitkomst in de discussie; de discussie kon blijven doorgaan. S. Velásquez gaf zijn reactie (2 juni 2009) al de veelzeggende titel *Controverse schooltaal: deel ...tig*. En de discussie is ook verder gegaan. In de krant niet meer in dezelfde mate als in 2009, maar wel in dezelfde heftigheid. In de periode van dit onderzoek stond er een opmerkelijk stuk van R. van Nie in de krant (13 september 2011). Hij schreef dit keer over 'de domkoppen die voor het Papiamento kiezen'. Het Papiamento, de kansloze taal, zou wat hem betreft uit het onderwijs moeten verdwijnen. Een veel genuanceerdere reactie kwam twee dagen daarna van J. Pereira (15 september 2011). Ook zij belette zich echter niet om te schrijven over 'koloniaal superioriteitsgevoel', iets wat R. van Nie volgens haar zou hebben. Twee reacties met woorden die er niet om logen. Twee reacties die de discussie over het gevoelige onderwerp levendig houden. En ook nu weer zonder uitkomst.

Over wat het beste is voor de leerlingen is (nog) geen overeenstemming. Volgens R. Todd Dandaré (21 september 2011) is het in ieder geval belangrijk dat in de gaten wordt gehouden dat de resultaten van de Arubaanse leerlingen niet worden vergeleken met die van Nederlandse kinderen. We mogen volgens hem niet verwachten dat het taalniveau Nederlands in beide landen even hoog zal zijn. En misschien is daarmee het belangrijkste woord wel gezegd. Het is in ieder geval waar in dit rapport al op gewezen is: de situatie in Aruba moet afgestemd worden op (de wensen van) de Arubanen.

9.3

Wat vind ik?

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de respondenten een voorkeur hebben voor het Nederlands als instructietaal. Die keuze berust echter op pragmatische redenen. Waarvoor kiest de bevolking als men met het Papiamento evenveel kansen heeft als het Nederlands? Ik denk dat de bevolking dan kiest voor het Papiamento. Met dat idee in mijn achterhoofd denk ik dat het Papiamento in het publieke domein het uitgangspunt moet zijn. Ik denk dat het Papiamento de basis moet vormen in het onderwijs. Papiamento als instructietaal met de vakken Engels, Nederlands en Spaans in het curriculum.

Echter, op dit moment, met de huidige kennis en materialen, is onderwijs in het Papiamento geen 'veilige' keuze. Ik denk dat de bevolking niet durft te kiezen voor het Papiamento, omdat er onvoldoende beschikbaar is in het Papiamento. Volgens mij is kiezen voor Papiamento te vergelijken met een risicovolle belegging. En als het gaat om onderwijs willen waarschijnlijk maar weinig mensen die grote gok wagen.

Het lijkt erop dat het 'risico' dat samenhangt met het kiezen voor het Papiamentu als instructietaal allereerst verkleind moet worden. Volgens mij kan een dergelijke verandering alleen plaatsvinden als het voor de bevolking zeker is dat er voldoende materiaal en kennis aanwezig zijn. Enkel wetenschappelijke onderzoeksresultaten die aantonen dat het gebruik van de moedertaal onder andere voor de schoolresultaten positieve gevolgen kan hebben, lijken onvoldoende. De bevolking verkiest immers ook nu nog het Nederlands en het Engels boven het Papiamentu. Wat naar mijn idee wel redenen kunnen zijn om meer (praktisch) belang te hechten aan het Papiamentu, zijn voldoende onderwijsmateriaal in het Papiamentu en in het Papiamentu geschoolde docenten. Dat is namelijk wat een ouder, maar ook wat de leerling of student, zelf direct waarneemt. Een ouder zal waarschijnlijk achterdochtig worden wanneer deze het idee heeft dat de basis niet goed is, bijvoorbeeld wanneer de docent niet kundig is. Het beeld van de risicovolle belegging komt dan weer naar boven.

Het materiaal en de kundigheid in het Papiamentu moet ontwikkeld worden; het 'risico' moet verdwijnen. De taal moet beter gefundeerd worden in Aruba. Dit kan naar mijn idee door in te zetten op de drie succesfactoren voor taalbeleid, die eerder in dit onderzoek werden beschreven. De status van de taal moet verhoogd worden, het corpus uitgebreid en de verwerving van de taal moet gestimuleerd worden. Volgens mij kan men in Aruba dan uitkomen op een situatie die vergelijkbaar is met die van Nederland. Ééntalig onderwijs, maar met genoeg ruimte voor andere talen in het curriculum. Ook voor de bevolking van Nederland is het namelijk voor velen niet voldoende om slechts één taal te kunnen spreken. In het internationaal (Europees) georiënteerde en multiculturele Nederland wordt meer dan alleen het Nederlands gebruikt. Ook in Nederland zijn veel studies (deels) in een andere taal (voornamelijk het Engels).

De positie van het Nederlands in Nederland is op dit moment uiteraard niet te vergelijken met de positie van het Papiamentu in Aruba. Ik maak de vergelijking echter om aan te tonen dat onderwijs in de moedertaal niet betekent dat andere talen in het vervolgonderwijs per definitie een struikelblok vormen. Onderwijs in het Papiamentu hoeft geen desastreuze gevolgen te hebben voor de doorstroom naar het vervolgonderwijs. En dat de situaties in beide landen op dit moment niet vergeleken kunnen worden, betekent niet dat ze in de toekomst nooit vergeleken kunnen worden. De uitgangspositie is immers goed: een meerderheid van de Arubanen spreekt Papiamentu en kent veel waarde toe aan de taal. Uit de gesprekken die ik gevoerd heb met enkele Arubanen bleek in ieder geval een grote passie voor het Papiamentu. En passie is volgens mij een belangrijke voorwaarde om het fundament van het Papiamentu te verstevigen.

Of het verstevigen van het fundament van het Papiamentu praktisch kan (of er genoeg kennis, materiaal en financiële middelen aanwezig zijn), en of de prioriteiten daar liggen, weet ik niet. Ik heb geen zicht op de beurs van Aruba. En ook in dit gedeelte van dit verslag geldt dat ik niets wil opdringen. Wat ik hier kenbaar maak, is een persoonlijke toevoeging op dit onderzoek. Alleen in dit gedeelte maak in mijn voorkeur kenbaar. Voor de rest van het onderzoek geldt: ik heb geïnventariseerd en geregistreerd. Het is aan de beleidsmakers in Aruba om er praktische conclusies aan te verbinden, niet aan een Macamba.

- Appel, R., & Muysken, P. (2005). *Language Contact and Bilingualism*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Aruba Tourism Authority. (2008). *Stayover Visitors per Country / Region* [Data file and code book]. Geraadpleegd op <http://www.cbs.aw/cbs/manageDocument.do?dispatch=view&id=1151>
- Baker, C. (1992). *Attitudes and Language*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Baker, C. (2006). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism* (4th ed.). Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Banaji, M.R., & Heiphetz, L. (2010). Attitudes. In Fiske, S.T., Gilbert, D.T., & Lindzey, G. (Eds.), *A handbook of social psychology* (353-393).
- Bareño, M., Peeters, C., Pereira, J., & Van der Wal H. (1999). *Het Arubaanse onderwijs in beweging*. Oranjestad: Commissie Koninklijk Bezoek.
- Bureau ICE. (2010). *Leesvaardigheid op Curaçao*. Geraadpleegd op <http://www.bureau-ice.nl/upload/files>
- Centraal Bureau voor Statistiek Aruba. (2010). *Population by language most spoken in the household by age and sex* [Data file and code book]. Geraadpleegd op: <http://www.censo2010.aw/index.php>
- Croes, N. (2007). *Het Papiamentu als instructietaal in een meertalig model: een onderzoek naar het nieuwe taalbeleid in het basisonderwijs op Aruba*. (Master's thesis, Tilburg University, Nederland).
- Departement van Onderwijs Nederlandse Antillen. (1998). Werkgroep Overheid: Verslag van de Werkgroep Overheid. *Colloquium 'Nederlands in het Caribisch gebied'*, 63-70. Curaçao.
- Directie Onderwijs van Aruba. (2005). *Ciclo Avansa*.
- Education Professional Intermedio. (2011). *Plenaire vergadering taalbeleid* [powerpoint presentatie].
- Esser, J. (2004). *Het probleem van de overjarige basisschoolleerlingen in nader perspectief* (Census Working Papers). Geraadpleegd op de website van het Centraal Bureau voor de Statistiek Aruba: <http://www.cbs.aw/cbs/>
- Extra, G., & Yağmur, K. (Eds.). (2004). *Urban multilingualism in Europe: immigrant minority languages at home and school*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Fondo Desaroyo Aruba. (2006). *Meerjarenprogramma 2006-2009*.
- Garrett, P. (2010). *Attitudes to Language*. Cambridge: University Press.
- Glaser, K. (2007). *Minority Languages and Cultural Diversity in Europe: Gaelic and Sorbian Perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Grupo Modelo di Idioma. (2001). *Habri porta pa nos dreña; proposicion pa modelo di idioma pa Enseñansa Basico Arubano*.
- Grupo Nucleo PRIEPEB. (1997). *Plan Strategico. Un bon Enseñansa Basico: Condicion pa un mihor futuro Proyecto Inovacion di Enseñansa Preparatorio y Enseñansa Basico*.
- Gudykunst, W.B., & Ting-Toomey, S. (1990). Ethnic Identity, Language and Communication Breakdowns. In H. Giles, & W.P. Robinson (Red.), *Handbook of language and social psychology* (pp. 309-327).
- Kroon, S., & Kurvers, J. (2009). Opvattingen over Nederlands en andere talen als instructietaal op Aruba en in Suriname. *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen*, 82(2), 57-68.
- Mijts, E. (2006). Het Nederlands in de Nederlandse Antillen en Aruba. *Colloquium Neerlandicum*, 16, 509-518.
- Mijts, E. (2009). Taaleisen in personeelsadvertenties in de Arubaanse kranten. In A. Backus, M. Keijzer, I. Vedder & B. Weltens (Red.), *Zesde Anéla conferentie* (pp. 246-252). Delft: Eburon.
- Ministerie van Welzijnszaken van Aruba. (1988). *Onderwijs 1988, drie nota's*.
- Myers-Scotton, C. (2006). *Multiple Voices: An Introduction to Bilingualism*. Malden: Blackwell Publishing Ltd.

- Myhill, J. (1999). Identity, territoriality, and minority language survival. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 20, 34-50. doi: 10.1080/01434639908666368
- Oskamp, S. (1991). *Attitudes and Opinions* (2nd ed.). New Jersey: Englewood Cliffs.
- Spolsky, B. (2004). *Language Policy*. Cambridge: University Press.
- Spolsky, B. (2005). Language Policy. In Cohen, J., McAlister, K.T., Rolstad, K., & MacSwan, J. (Eds.), *Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism* (pp 2152 – 2164). Geraadpleegd op: <http://www.lingref.com/isb/4/168ISB4.PDF>
- Stuurgroep Herstructurering AVO. (1998). *Na Caminda pa restructura di nos enseñansa secundario general*.
- UNESCO-expert pleit voor meertaligheid. (2006, 20 april). Curaçao: Amigoe.

10.1 Krantenartikelen

- Djaoen, J. (2009, 26 mei). To papia or to communicate. *Amigoe*.
- Eduardo, F. (2009, 18 mei). Moedertaal. *Amigoe*.
- Instituto Pedagógico Aruba. (2009, 26 mei). Onderwijs in het Nederlands is koloniaal. *Amigoe*.
- Instituto Pedagógico Aruba. (2009, 29 mei). IPA: Vóór Papiamentu, niet tegen Nederlands. *Amigoe*.
- Oduber, B. (2009, 25 mei). Levendige taal. *Amigoe*.
- Pereira, J. L. (2011, 15 september). Schoenmaker, blijf bij je leest. *Amigoe*.
- Todd Dandaré, R. (2011, 21 september). Sapate, na bo sapato! *Amigoe*.
- Van Nie, R. (2009, 22 mei). To Papiamentu or Not to Papiamentu. *Amigoe*.
- Van Nie, R. (2011, 13 september). Mag ik ff. *Amigoe*.
- Velásquez, S. (2009, 2 juni). Controverse schooltaal: deel ...tig. *Amigoe*.
- Zaandam, F. (2009, 6 juni). De lof der Zotheid. *Amigoe*.

Bijlage A Alternatieve interpretatie van Likertschaalscores

In deze bijlage staat een alternatieve interpretatie van alle scores die in het rapport behandeld zijn als scores op intervalniveau. In het onderstaande worden dezelfde scores behandeld als scores op ordinaal niveau. Een deel van deelvraag 1 en deelvraag 2 wordt in deze bijlage dus herschreven. Voor beide deelvragen geldt dat de herziening van de scores niet tot een verschil in beantwoording leidde. Ook bij deze interpretatie van de gegevens verschilden, op een onderdeel na, het patroon in beantwoording niet tussen studenten en docenten. (Het onderdeel waar een verschil op te merken was, wordt apart beschreven bij deelvraag 1.) De conclusie van zowel deelvraag 1 als deelvraag 2 veranderde daarmee niet.

Deelvraag 1: Welke taal/talen in het onderwijs heeft/hebben bij de Arubaanse bevolking de voorkeur?

De respondenten zijn niet onverschillig als het gaat om de instructietaal in het onderwijs, zie Tabel A. Een meerderheid van de respondenten (54.2%) vindt het belangrijk (score is >3) dat iemand onderwijs kan volgen in de moedertaal. Aan de mogelijkheid om keuzevakken te kunnen volgen, hangen respondenten minder waarde, zie Tabel B. Met de stelling 'iemand moet de mogelijkheid hebben zijn of haar moedertaal als keuzevak te volgen op school' is een meerderheid van de respondenten (54.5%) het oneens (score is <3).

Tabel A Het is belangrijk dat iedereen onderwijs kan krijgen in de taal/talen waarmee hij of zij is opgegroeid. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
9.7	18.1	16.0	23.1	31.1

Tabel B Het is belangrijk dat iedereen de taal/talen waarmee hij of zij is opgegroeid als (keuze)vak kan volgen op school. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
21.5	34.0	21.5	15.3	7.6

Uit Tabel C blijkt dat de respondenten verdeeld zijn over de vraag of het goed is dat er Papiamentu in het onderwijs wordt gebruikt: 34.7% vindt van niet (score <3), 29.2% is neutraal (score =3) en 36.1% vindt van wel (score >3). Deze verdeeldheid komt voort uit het verschil in voorkeur tussen studenten en docenten; studenten zijn positiever over het gebruik van het Papiamentu dan docenten.

Tabel C Het is goed dat in het onderwijs het Papiamentu wordt gebruikt. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
15.3	19.4	29.2	19.4	16.7

Op de stelling 'er moet minder Papiamentu worden gebruikt in het onderwijs' reageren respondenten ook verdeeld. In dit geval reageren zowel docenten als studenten verdeeld. Uit Tabel D blijkt dat 34.7% het oneens is met de stelling (score <3), 23.6% neutraal is (score =3) en 41.7% het eens met de stelling is (score >3). Het is volgens de respondenten dus goed dat het Papiamentu onderdeel uitmaakt van het onderwijs, maar de hoeveelheid Papiamentu in het onderwijs hoeft niet verhoogd, dan wel verlaagd te worden.

Tabel D In het onderwijs moet minder Papiamentu worden gebruikt. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
13.9	20.8	23.6	29.9	11.8

Over het gebruik van het Nederlands zijn de respondenten het meer met elkaar eens dan over het gebruik van het Papiamentu. Uit Tabel E is op te maken dat de meeste respondenten (68.2%) het oneens (score >3) zijn met de stelling 'het is goed dat er in het onderwijs Nederlands wordt gebruikt'. Over de vraag of de hoeveelheid Nederlands in het onderwijs verhoogd moet worden, zijn de respondenten wel verdeeld, zoals zichtbaar in Tabel F. 50.4% vindt dat de hoeveelheid verhoogd moet worden, 21.5% is neutraal en 27.8% vindt van niet. Deze wat negatieve houding ten opzichte van het gebruik van het Nederlands is niet geheel overeenstemming met de gewenste instructietaal (zie Tabel 6.3).

Tabel E Het is slecht dat in het onderwijs het Nederlands wordt gebruikt. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
10.3	11.1	10.4	31.3	36.8

Tabel F In het onderwijs moet meer Nederlands worden gebruikt. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
10.4	17.4	21.5	28.3	22.4

De meeste respondenten verwachten niet dat schoolresultaten beter zijn wanneer onderwijs in de moedertaal wordt gegeven dan wanneer het onderwijs in een andere taal wordt gegeven, zie Tabel G. Uit diezelfde tabel blijkt echter ook dat er een grote verdeeldheid op te merken is bij de respondenten: 43.8% verwacht niet dat resultaten beter zullen zijn bij gebruik van de moedertaal (score <3), 25.0% spreekt geen mening uit (score =3) en 31.2% verwacht wel dat resultaten beter zullen zijn bij gebruik van de moedertaal (score >3). Respondenten zijn het er wel met elkaar over eens dat goede schoolresultaten niet zonder meer tot een goede baan leiden; 63.9% van de respondenten geeft dit aan (zie Tabel H).

Tabel G Als je onderwijs volgt in de taal waarmee je niet bent opgegroeid, haal je slechtere resultaten op school dan wanneer je onderwijs volgt in een taal waarmee je bent opgegroeid. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
18.8	25.0	25.0	19.4	11.8

Tabel H Goede resultaten op school leiden tot een goede baan. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
30.6	33.3	17.4	9.7	9.0

6.2.2 Deelvraag 2: Hoe kijkt de Arubaanse bevolking tegen meertaligheid aan?

Uit de onderstaande tabellen I tot en met P is op te maken dat de respondenten een positieve houding ten opzichte van meertaligheid hebben. Van de respondenten rekent 95.6% zich tot een meertalig persoon. Meertaligheid hoeft voor de meeste van hen (81.7%) dan ook niet vermeden te worden. Aruba moet zelfs meertalig zijn volgens 79.4% van de respondenten. 91.9% van de respondenten geeft aan dat het noodzakelijk is om in Aruba meertalig te zijn. Bovendien is meertaligheid volgens 92% van de respondenten een streven omdat men meer kans heeft op een baan wanneer men meertalig is.

Het spreken van meer dan één taal is volgens respondenten in het algemeen geaccepteerd in Aruba. Respondenten geven aan dat ze op school en op het werk in elke taal mogen spreken. Een meerderheid (80.2%) vindt het gebruik van meer dan één taal in hun omgeving bovendien niet vervelend. Ook geeft een meerderheid (77.9%) aan dat het spreken van meer dan één taal niet moeilijk is.

Dit gegeven wordt bevestigd door het gegeven dat de meeste respondenten (59.6%) het oneens zijn met de stelling dat meertaligheid tot verwarring bij kinderen kan leiden.

Tabel I Ik ben meertalig. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
1.4	1.5	1.5	33.1	62.5

Tabel J Meertaligheid moet vermeden worden. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
42.7	39.0	11.0	4.4	2.9

Tabel K Aruba moet meertalig zijn. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
1.5	2.9	16.2	39.0	40.4

Tabel L Het is noodzakelijk om meertalig te zijn in Aruba. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
1.5	2.2	4.4	39.0	52.9

Tabel M Mensen hebben meer kans op een goede baan als ze meer dan één taal spreken. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
2.9	0.7	4.4	32.4	59.6

Tabel N Dat ik in mijn omgeving meer dan één taal hoor, vind ik vervelend. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
40.5	39.7	12.5	4.4	2.9

Tabel O Het spreken van twee talen is niet moeilijk. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
3.7	6.6	11.8	52.2	25.7

Tabel P Kinderen raken verward als er meerdere talen gebruikt worden op school. (scores op vijfpunts Likertschaal, scores zijn percentages)

1	2	3	4	5
19.9	39.7	22.1	14.7	3.6

Bijlage B De enquête

Hoe vult u de vragenlijst in?

Op veel vragen reageert u door een keuze te maken tussen vier talen: Papiamentu, Spaans, Engels of Nederlands. U maakt een keuze door een kruisje te zetten in het vierkantje.

Als geen van deze vier talen van toepassing is, kruist het vakje 'anders, namelijk...' aan. U kunt de taal die wel van toepassing is, invullen op de puntjes.

Een voorbeeld is:

Welke taal spreekt u het meest?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk ...

Bij alle vragen is slechts één antwoord mogelijk, tenzij anders aangegeven. Als u wel meerdere antwoorden mag invullen, staat er bij de vraag: 'meerdere antwoorden mogelijk'. U kunt dan meerdere hokjes aankruizen.

Een voorbeeld van een vraag met meerdere antwoordmogelijkheden:

Met welke taal/talen bent u opgegroeid?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk ...

Andere vragen zijn van het type:

Ik vind vakanties in het buitenland leuk.

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

De schaal bestaat uit de cijfers 1 tot en met 5 met aan beide kanten de omschrijving 'helemaal mee oneens' en 'helemaal mee eens'.

U geeft uw mening door aan te vinken wat uw mening het beste weergeeft.

De cijfers hebben de volgende betekenis:

- 1 helemaal mee oneens
- 2 oneens
- 3 niet mee oneens, maar ook niet mee eens
- 4 eens
- 5 helemaal mee eens

U kunt nu beginnen met het invullen van de vragenlijst.

Algemene gegevens

Bij de verwerking van de onderzoeksgegevens wordt rekening gehouden met individuele verschillen. Vandaar dat de volgende vragen gesteld worden.

Taal waarin ik de enquête maak:

- ☐ Papiamentu
- ☐ Spaans
- ☐ Engels
- ☐ Nederlands

Geslacht

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

Wat is uw leeftijd?

- ☐ 10-20 jaar
- ☐ 21-30 jaar
- ☐ 31-40 jaar
- ☐ 41-50 jaar
- ☐ 51-60 jaar
- ☐ ouder dan 60 jaar

U bent:

- ☐ Scholier (EPB | havo | vwo | EPI)
- ☐ Student universiteit
- ☐ Student IPA (Instituto Pedagogico Aruba)
- ☐ Docent
- ☐ Ontwikkelaar van taalbeleid of enig ander beroep dat te maken heeft met taalbeleid
- ☐ Werkende in ander gebied dan onderwijs of taalbeleid

Hoogst genoten opleiding

- ☐ Basisonderwijs
- ☐ Educacion Profesional Basico (EPB)
- ☐ voortgezet onderwijs (havo | vwo)
- ☐ Educacion Profesional Intermedio (EPI)
- ☐ Hoger beroepsonderwijs
- ☐ Universiteit (wetenschappelijk onderwijs)

Waar bent u geboren?

- ☐ Aruba
- ☐ ander land

(Indien geboorteland anders dan Aruba:) Hoe lang woont u in Aruba?

..... jaar

Taal op school

In welke taal werden de meeste lessen gegeven...

(als u (nog) geen onderwijs in één van de onderwijsvormen hebt gehad, vul dan 'niet van toepassing' in)

...op de basisschool?

- ☐ Papiamentu
- ☐ Spaans
- ☐ Engels
- ☐ Nederlands
- ☐ niet van toepassing

...in het lager beroepsonderwijs?

- ☐ Papiamentu
- ☐ Spaans
- ☐ Engels
- ☐ Nederlands
- ☐ niet van toepassing

...in het middelbaar beroepsonderwijs?

- ☐ Papiamentu
- ☐ Spaans
- ☐ Engels
- ☐ Nederlands
- ☐ niet van toepassing

...in het voortgezet onderwijs (havo/vwo)?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

...op de universiteit?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

...op het IPA (Instituto Pedagogico Aruba)?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

Welke taal/talen kunt/kon u als (keuze)vak volgen op school?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ geen

Welke taal/talen volg(de) u als (keuze)vak op school?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ geen

In welke taal/talen hebt u (vrijwillig) buiten schooltijd taallessen gevolgd?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Taal in het dagelijks leven

Met welke taal/talen bent u opgegroeid?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Als u een boek leest, dan leest u dat meestal in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

Als u een krant leest, dan leest u die meestal in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

Als u een tijdschrift leest, dan leest u dat meestal in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

Als u televisie kijkt, dan kijkt u meestal naar programma's in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

Als u naar de radio luistert, dan luistert u meestal naar programma's in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

Als u bidt, dan bidt u meestal in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ niet van toepassing

In welke taal spreekt u meestal met...

(meerdere antwoorden mogelijk)

...uw grootouders

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

...uw ouders

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

...uw broers/zussen

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

...uw vrienden

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

...uw collega's

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal gebruikt u momenteel het meest?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

In welke taal drukt u uzelf het gemakkelijkst uit?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Als u een onbekend iemand tegenkomt, spreekt u hem/haar aan in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Als u bij een loket van de overheid bent, spreekt u degene bij het loket aan in het...

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Taalniveau

(onderstaande vragen alleen invullen voor de talen die niet uw moedertaal zijn)

Hoe schat u uw niveau van het Papiamentu in, in vergelijking met andere Arubanen?

☐ onder gemiddeld ☐ gemiddeld ☐ boven gemiddeld ☐ ik spreek geen
Papiamentu

Hoe schat u uw niveau van het Spaans in, in vergelijking met andere Arubanen?

☐ onder gemiddeld ☐ gemiddeld ☐ boven gemiddeld ☐ ik spreek geen
Spaans

Hoe schat u uw niveau van het Engels in, in vergelijking met andere Arubanen?

☐ onder gemiddeld ☐ gemiddeld ☐ boven gemiddeld ☐ ik spreek geen
Engels

Hoe schat u uw niveau van het Nederlands in, in vergelijking met andere Arubanen?

☐ onder gemiddeld ☐ gemiddeld ☐ boven gemiddeld ☐ ik spreek geen
Nederlands

Welke taal/talen wilt u verbeteren?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Deelvraag 1

In welke taal zou er onderwijs gegeven moeten worden...

...op de basisschool?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

...in het lager beroepsonderwijs (het EPB)?
☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
 namelijk

...in het hoger beroepsonderwijs (het EPI)?
☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
 namelijk

...in het voortgezet onderwijs (havo/vwo)?
☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
 namelijk

...in het hoger onderwijs (HBO/WO)?
☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
 namelijk

...op het IPA?
☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
 namelijk

Het is goed dat in het onderwijs het Papiamentu wordt gebruikt.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Het is slecht dat in het onderwijs het Nederlands wordt gebruikt.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

In het onderwijs moet minder Papiamentu worden gebruikt.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

In het onderwijs moet meer Nederlands worden gebruikt.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Het maakt(e) mij niet uit in welke taal ik onderwijs krijg/kreeg op school.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Het is belangrijk dat iedereen onderwijs kan krijgen in de taal/talen waarmee hij of zij is opgegroeid.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Het is belangrijk dat iedereen de taal/talen waarmee hij of zij is opgegroeid als (keuze)vak kan volgen op school.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Als je onderwijs volgt in de taal waarmee je niet bent opgegroeid, haal je slechtere resultaten op school dan wanneer je onderwijs volgt in een taal waarmee je bent opgegroeid.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Goede resultaten op school leiden tot een goede baan.
 helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal
 mee eens

Deelvraag 2

Welke taal/talen is/zijn de taal/talen van Aruba?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Het spreken van ... is voldoende, een andere taal dan deze hoeft je niet te kennen.

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Ik ben meertalig.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Het is noodzakelijk om meertalig te zijn in Aruba.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Aruba moet meertalig zijn.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Indien '(helemaal) mee oneens' (1 of 2) bij de vorige vraag, welke taal moet er alleen gebruikt worden in Aruba?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Meertaligheid moet vermeden worden.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Dat ik in mijn omgeving meer dan één taal hoor, vind ik vervelend.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Het spreken van twee talen is niet moeilijk.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Kinderen raken verward als er meerdere talen gebruikt worden op school.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Mensen hebben meer kans op een goede baan als ze meer dan één taal spreken.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Ik mag op mijn werk in elke taal spreken.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

☐ niet van toepassing (u werkt (nog) niet)

Ik mag/mocht op school in een andere taal spreken dan in de les wordt/werd gesproken.

helemaal mee oneens	1	2	3	4	5	helemaal mee eens
---------------------	---	---	---	---	---	-------------------

Deelvraag 3

Je mist een onderdeel van de Arubaanse identiteit als je geen ... spreekt

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal/talen moet(en) volgens u minder gebruikt worden in het algemeen?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal/talen moeten nieuwkomers (immigranten) sowieso leren als ze in Aruba komen wonen?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Met welke taal/talen had u willen opgroeien?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal geeft volgens u de Arubaanse identiteit het beste weer?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal heeft volgens u de meeste kans als eerste te verdwijnen van Aruba?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

In welke taal zal volgens u de volgende generatie voornamelijk spreken?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Tegenover welke taal die in Aruba gebruikt wordt, staat u het meest positief?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal/talen spreekt u het liefst?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Welke taal is het meest aantrekkelijk (klinkt het mooist)?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Deelvraag 4

Welke taal/talen is/zijn volgens u belangrijk voor de vooruitgang van Aruba op economisch gebied?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Het niet kunnen spreken van ... is desastreus (rampzalig / noodlottig).

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Je kunt niet goed functioneren in de maatschappij (zowel in als buiten Aruba) als je geen ... spreekt.

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Welke taal/talen moet je kunnen spreken als je een opleiding in het hoger onderwijs wilt kunnen volgen?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Welke taal heeft volgens u het meeste aanzien / de meeste status in Aruba?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Welke taal zou volgens u het meeste aanzien / de meeste status moeten hebben in Aruba?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Als je ... spreekt, heb je de meeste kans op een baan.

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Welke taal gebruikt u het meest op uw werk?

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Als ik geen Nederlands spreek, kan ik geen goede baan krijgen.

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

In Aruba kun je het redden als je alleen Papiamentu spreekt.

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

Deelvraag 5

Er moet door de overheid bepaald worden in welke taal/talen kinderen onderwijs volgen.

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

De overheid heeft niets te zeggen over welke talen er in het onderwijs gebruikt worden.

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

Ik moet zelf mogen kiezen in welke taal ik onderwijs volg.

helemaal mee oneens 1 2 3 4 5 helemaal mee eens

Welke taal wordt er door de overheid het meest gebruikt als ze communiceert met u?*

(Denk hierbij aan voorlichtingsmateriaal, maar ook aan brieven die u van de overheid ontvangt.)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

* Denk hierbij aan voorlichtingsmateriaal, maar ook aan brieven die u van de overheid ontvangt.

Welke taal zou er door de overheid het meest gebruikt moeten worden in communicatie met u?

(Denk hierbij aan voorlichtingsmateriaal, maar ook aan brieven die u van de overheid ontvangt.)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders, namelijk

Welke taal krijgt de meeste ondersteuning (in geld en middelen) van de overheid?*

(Denk hierbij aan geld om lesmethodes te maken voor het onderwijs of aan geld om een televisieprogramma in die taal te kunnen maken.)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

*Denk hierbij aan geld om lesmethodes te maken voor het onderwijs of aan geld om een televisieprogramma in die taal te kunnen maken.

Welke taal verdient de meeste ondersteuning (in geld en middelen) van de overheid?

(Denk hierbij aan geld om lesmethodes te maken voor het onderwijs of aan geld om een televisieprogramma in die taal te kunnen maken.)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

Met welke taal/talen moet(en) opgenomen worden in een (taal)beleid?*

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ anders,
namelijk

*Een taalbeleid is een plan waarin keuzes over het gebruik van de taal gemaakt worden. Bijvoorbeeld welke taal gebruikt wordt in het onderwijs.

Welke taal/talen is/zijn zo onbelangrijk dat deze niet in een (taal)beleid hoeft/hoeven te worden opgenomen?

(meerdere antwoorden mogelijk)

☐ Papiamentu ☐ Spaans ☐ Engels ☐ Nederlands ☐ alle talen
moet in een
(taal)beleid
worden
opgenomen

De verantwoordelijkheid voor het behoud van een taal/talen ligt bij ...

(meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ de overheid (de beleidsmakers)
- ☐ de docenten
- ☐ de ouders
- ☐ de inwoners van een land
- ☐ anders, namelijk.....

Afsluiting

Heeft u nog opmerkingen naar aanleiding van deze vragenlijst?

(Dingen die u opgevallen zijn, maar ook dingen waarvan u denkt dat ze interessant kunnen zijn gezien het onderwerp van deze vragenlijst.)

.....

.....

.....

.....

.....

Einde

Bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek!